

1199

**KALTOINKOHTELU JA VANHEMMUUSRISKI
RIKOKSENTEKIJÖIDEN LAPSUUDEN PERHEISSÄ**

Päivi Puustinen

Pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Psykologian laitos
Kesä 1998

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
Pyskologian laitos

PUUSTINEN, PÄIVI: Kaltoinkohtelu ja vanhemmuusriski rikoksenteijöiden
lapsuuden perheissä

Tutkielma, 39 sivua, 5 liitettä
Ohjaaja: Jaana Haapasalo
Psykologia
Elokuu 1998

Tiivistelmä

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää retrospektiivisesti nuorten rikoksenteijöiden lapsuuden perheen kaltoinkohtelukokemuksia ja vanhemmuusriskiä sekä niiden välisiä eroja ja yhteyksiä. Tarkoituksena oli myös pohtia väkivallan siirtymistä sukupolven yli tutkimalla rikoksenteijöiden vanhempien lapsuuden väkivaltaa. Tutkimushenkilöinä oli 89 miespuolista rikoksenteijää, iältään 16-22-vuotiaita viidestä suomalaisesta vankilasta satunnaisotannalla valittuina. Vanhemmista mukaan tutkimukseen saatiin 31 äitiä ja 11 isää. Tutkittavia haastateltiin strukturoidusti ja he täyttivät kyselylomakkeita. Lisätietoja heistä saatiin eri viranomaistahojen asiakirjoista. Tutkimuksessa ilmeni, että laiminlyödyillä ($p < .001$) ja hyljeksityillä ($p < .05$) oli ollut merkitsevästi enemmän vanhemmuusriskiä lapsuuden perheessään kuin näitä väkivallan muotoja kokemattomilla. Fyysisen väkivallan suuri esiintyvyys saattoi vaikuttaa merkitsevien yhteyksien puuttumiseen pahoinpitelyn kohdalla. Suurin vanhemmuusriskin määrä oli perheissä, joissa esiintyi kaikkia kolmea kaltoinkohtelun muotoa. Rikoksenteijöiden vanhempien lapsuuden perheen ongelmallisuus vaikutti jonkin verran aikuisuuden riskivanhemmuuteen, mutta väkivallan kierre toteutui vain osalla. Tutkimus kertoi nuorten rikoksenteijöiden ja heidän lapsuuden perheittensä moniongelmaisuudesta, joka oli johtanut antisosiaalisuuteen. Tulevan tutkimuksen haasteena on selvittää laajemmin kaltoinkohtelua ja tarkastella myös vanhemmuusriskiteijöiden periytyvyyttä. Samaten huonolta vanhemmuudelta suojaavien varhaisten preventio- ja interventiomenetelmien lisäkehittäminen myös Suomeen olisi toivottavaa. Eikä kannata unohtaa erityisesti nuorisorikollisille suunnattavien kuntoutusohjelmien suunnittelua.

Avainsanat: kaltoinkohtelu, lapsen pahoinpitely, laiminlyönti, psykologinen väkivalta, vanhemmuusriski, perhetekijät, rikoksenteijät, antisosiaalinen käyttäytyminen

Abstract

The focus of this article was to retrospectively examine the differences and relations of young offenders' childhood abuse and neglect experiences as well as parenting risk in their family. The present study investigated also the intergenerational transmission of violence by studying the early maltreatment of the offenders' parents. The sample consisted of 89 male offenders, aged 16-22 years, who were randomly selected from five different prisons in Finland. Voluntary parental participants were 31 mothers and 11 fathers. Childhood abuse and neglect assessments and family problems were based on interview, questionnaire, and file data. The results indicated that men who had been neglected ($p < .001$) and rejected ($p < .05$) as children had had significantly more parenting risk in their childhood family environment compared to those who were not experienced such maltreatment. Findings failed to show a similar significant link between physically maltreated group and risk parenting, maybe due to the high prevalence of physical abuse. Significantly greatest parenting risk had been in families that had been disposed to all three types of maltreatment. Furthermore, early family problems of offenders' parents seemed to effect slightly on future risk parenting. Cycle of violence hypothesis came true only partly. This study indicated that young delinquents and their multiple problem families lived in very difficult circumstances which had in part led to antisocial behavior. Future research directions should explore child abuse and neglect more comprehensively. Likewise, parenting risk and it's intergenerational transmission would be interesting to discuss. Moreover, early prevention and intervention experiments are needed in Finland not to mention the rehabilitation programmes for juvenile delinquents.

Key words: child abuse, maltreatment, neglect, psychological maltreatment, parenting risk, risk parenting, family characteristics, offenders, delinquents, antisocial behavior

Kaltoinkohtelu ja vanhemmuusriski rikoksentekijöiden lapsuuden perheissä

Lapsen kaltoinkohtelu (*engl. child abuse*) on monimutkainen, perheen ihmissuhteisiin nivoutuva ilmiö, joka liittyy perheen voimavaroihin, hyvinvointiin ja dynamiikkaan, jossa kaltoinkohtelu aiheuttaa lapselle turvattomuutta ja pahan olon kokemuksia.

Lapsen kaltoinkohtelun osa-alueet voidaan suppeasti määritellä seuraavasti: fyysinen pahoinpitely (*engl. maltreatment*) tarkoittaa toimintaa, jonka seurauksena lapselle aiheutuu kipua sekä tilapäisiä tai pysyviä toiminnan vajauksia. Psykologinen väkivalta (*engl. psychological maltreatment*) pitää sisällään esimerkiksi hyljeksintää, uhkaamista, nöyryyttämistä tai vähättelyä, joka vaarantaa lapsen henkistä hyvinvointia. Laiminlyönti (*engl. neglect*) on lapsen puutteellista huolenpitoa, jolloin lapsen perustarpeista ei huolehdita fyysisesti tai emotionaalisesti. Seksuaalinen hyväksikäyttö (*engl. sexual abuse*) on ruumillista väkivaltaa, joka kohdistuu lapsen sukupuolisiin tunnusmerkkeihin (Paavilainen, Åstedt-Kurki & Paunonen, 1996) Puhdasta yhdentyypin väkivaltaa on olemassa vain harvoin ja tutkimusten mukaan väkivaltakokemukset ovat useimmiten kombinaatioita kaltoinkohtelun eri muodoista (Barnett, Manly & Cicchetti, 1991; Briere & Runtz, 1988; Crittenden, Claussen & Sugarman, 1994; Kaufman & Cicchetti, 1989). Toisaalta viimeaikaisten väkivaltatutkimusten suuri haaste on ollut selvittää, miten eri väkivallan muodot itsenäisesti vaikuttavat lapseen. On myös esitetty, ettei kaltoinkohtelun osa-alueita tulisi sumputtaa yhteen vaan tutkimuksissa pitäisi tarkastella jokaista osa-aluetta yksittäin, sillä jokainen väkivaltatyypin aiheuttaa erilaisia seuraamuksia (Smith & Thornberry, 1995; Widom, 1989c)

Mistä kaltoinkohtelu syntyy? Kulttuuralliset arvot, asenteet, käytännöt ja historia sekä taloudellis-yhteiskunnallinen tilanne ovat aikojen kuluessa vaikuttaneet kaltoinkohtelun etiologiaan. Vasta viime vuosikymmeninä siitä on länsimaissa alkanut tulla lainvastainen teko (Belsky, 1993; Garbarino, 1991). Kaltoinkohteleva käyttäytyminen syntyy Belskyn (1993) kehityksellis-ekologisen mallin mukaan silloin, kun stressitekijät elämässä ylittävät ympäristön tukea antavat tekijät. Pahoinpitely syntyy vanhemman, lapsen ja ympäristön vuorovaikutuksen tuloksena. Kaltoinkohtelevien *vanhempien persoonallisuuteen* saattaa liittyä impulssikontrolli- ja itsetuntovaikeuksia, empatian

puutetta, emotionaalista tasapainottomuutta ja neuroottisuutta. Kaltoinkohtelevat vanhemmat reagoivat persoonallisuutensa vuoksi yleistä negatiivisemmin vaikeissa kasvatustilanteissa, mikä altistaa väkivaltaan (Belsky, 1993; Bradley & DeV. Peters, 1991). Myös *lapseen liittyvät tekijät* vaikuttavat pahoinpitelyyn. Lapsen fyysinen olemus vaikuttaa; lapsen viehättävyys on väkivallalta suojaava tekijä ja päinvastoin. Samaten lapsen ulkoinen käytös voi altistaa kaltoinkohtelulle, mikäli lapsi on hankala ja ongelmallinen. Myös keskushermoston vauriot ja neurologiset vammat, lievätkin, altistavat lasta pahoinpitelylle (Belsky, 1993; Grey, 1988; Patterson, DeBaryshe & Ramsey, 1989). *Kasvatustyyli* kaltoinkohtelevissa perheissä on yleisesti tavallista perhettä rankaisevampi eikä voimakkeinoja karteta. Sen sijaan keskustelua ja ongelmanratkaisustrategioita käytetään vain vähän (Belsky, 1993; Farrington & West, 1990; Haapasalo & Trembley, 1993; Patterson ym., 1989). Tutkimusten mukaan väkivaltainen kaltoinkohtelu on keskimääräistä useammin heikossa asemassa olevien perheiden ongelma. Työttömyys, perheen tulojen pieneneminen, yksinhuoltajuus, alkoholin väärinkäyttö ja terveysongelmat sekä vanhempien väliset konfliktit lisäävät lasten kaltoinkohtelua (Cappelleri, Eckenrode & Powers, 1993; Dodge, Bates & Pettit, 1990; Farrington & West, 1990; Sariola, 1990; Wolfe, 1991).

Lapsuuden väkivaltakokemukset ovat yleisiä rikoksentekijäaineistoissa ja kaltoinkohtelun ja antisosiaalisuuden välisiä yhteyksiä on tutkittu paljon. Kaltoinkohtelu, selvimmin fyysinen pahoinpitely, on tutkimusten mukaan yhteydessä erityisesti väkivaltaiseen rikollisuuteen (Dodge ym., 1990; Famularo, Kinscherff, Fenton & Bolduc, 1990; Howing, Wodarski, Kurtz, Gaudin & Herbst, 1990; Smith & Thornberry, 1995; Widom, 1989c). Myös pahoinpitelyn ja laiminlyönnin yhdistelmä on erityisen otollinen myöhemmälle antisosiaalisuudelle (Kruttschnitt, Ward & Sheble, 1987; Widom, 1989c). Psykolginen väkivalta taas sisältyy useimmiten epäsuorasti muihin kaltoinkohtelun muotoihin (Barnett ym., 1991; Hart & Brassard, 1991; Hart, Brassard & Karlson, 1996). Rankimmin kaltoinkohtellut ovat suurin riskiryhmä myöhemmälle antisosiaalisuuden kehittymiselle, joten väkivaltakokemusten määrän ja laadun suhde on keskeinen (Malinosky-Rummel & Hansen, 1993; Smith ym. 1995). Tutkimusten perusteella rikoksentekijöiden on havaittu kokeneen normaaliväestöä enemmän kaltoinkohtelua lapsuudessaan, mutta väkivaltakokemusten yhteys rikolliseen kehitykseen nähdään yleisesti epäsuorana. Vähimmillään yhteys on nähty limittäisten

tekijöiden summana ja enimmillään lähellä kausaalisuhdetta (Gray, 1988; Widom, 1989a, 1989b). Tutkimusten uusin haaste on ollut selvittää muita väliintulevia tekijöitä, jotka altistavat kaltoinkohtelun ohella antisosiaalisuuteen. Nämä muut tekijät voivat suuntaa muuttamalla, vahvistamalla tai heikentämällä vaikuttaa kaltoinkohtelun ja antisosiaalisuuden väliseen yhteyteen (Grey, 1988; Malinosky-Rummel & Hansen, 1993).

Keskeiseksi mielenkiinnon kohteeksi kaltoinkohtelun ja antisosiaalisuuden yhteyteen vaikuttavista tekijöistä ovat nousseet perherakenteeseen ja ympäristöön liittyvät seikat. Herrenkohlin, Herrenkohlin, Rupertin, Egolfin ja Lutzin (1995) tutkimuksessa antisosiaalisuus oli yhteydessä ennen kaikkea sosiokulttuuriseen- sekä perheilmastoon, ja tärkeänä, mutta toissijaisena vaikuttimena oli kaltoinkohtelu. Samansuuntaisesti Hoge, Andrews ja Leschied (1996) korostavat rikollisuuden riskitekijöiden olevan lapsuudenperheen huonoissa perhesuhteissa ja vanhemmuuden ongelmassa. Voidaankin puhua erityisestä vanhemmuusriskistä, joka altistaa kaltoinkohdeltua lasta antisosiaalisuuteen. Erilaiset vanhemmuusriskitekijät ovat haittatekijöitä, joilla on negatiivinen vaikutus vanhemmuuteen. Tällaisia vanhemmuusriskitekijöitä ovat tutkimusten mukaan 1) muiden perheenjäsenten rikollisuus ja antisosiaalisuus (Farrington, 1995; Fergusson, Horwood & Lynskey, 1994; Kruttschnitt ym., 1987; Patterson ym., 1989; Towberman, 1992), 2) sosioekonominen deprivatio: iso perhe, alhainen tulo-, asumis- ja koulutustaso (Belsky, 1993; Farrington, 1995; Fergusson ym., 1994; Dodge ym., 1990; Kolvin, Miller, Fleeting & Kolvin, 1988; Patterson ym., 1989; Towberman, 1992), 3) huono kasvatus, johon liittyy kova kuri ja heikko valvonta sekä vanhempien konfliktit (Farrington, 1995; Fergusson ym., 1994; Dodge ym., 1990; Haapasalo & Trembley 1993; Henry, Moffit, Robins, Earls & Silva, 1993; Kolvin, ym., 1988; Kruttschnitt ym., 1987; Patterson ym., 1989), 4) perheen stressitekijät, kuten työttömyys, perheväkivalta, avioero (Belsky, 1993; Dodge ym., 1990; Kolvin, ym., 1988; Patterson, ym., 1989), 5) vanhempien päihteiden väärinkäyttö ja mielenterveysongelmat (Fergusson ym., 1994; Malinosky-Rummel & Hansen 1993; Rosenbaum, 1989). Usein on niin, että ongelmat kasautuvat ja monta vanhemmuusriskitekijää tekee perheestä moniongelmaisen, joka entisestään lisää riskiä lapsen antisosiaalistumiselle. Varsinkin jos lapsen synnynnäiset valmiudet ovat heikot, ulkoiset olosuhteet näyttävät vaikuttavaa roolia. Erityisesti stressitekijöiden läsnäolo

muiden tekijöiden lisänä näyttäisi vaikuttavan perheen sisäiseen hallintakykyyn ja ulkoiseen selviytymiseen (Patterson ym., 1989). Jos lapsen ympäristö ei tarjoa riittävästi positiivisia, vastapainoisia kokemuksia kaltoinkohdellulle, riski antisosiaalisuuteen on todella olemassa (Kruttschnitt ym., 1987).

Teoriat antisosiaalisuuden synnystä painottavat perhe- ja kasvu ympäristön merkitystä sekä sosiaalistumista ja mallioppimista tienä poikkeavaan käyttäytymiseen.

Kehityksellisen teorian mukaan antisosiaalinen käyttäytyminen etenee noudattaen tyypillisesti kolmea vaihetta. Ensimmäinen askel on vanhempien epäonnistuminen kasvattajina. Seurauksena puutteelliseen kasvu ympäristöön lapsi reagoi varhaislapsuudessaan käyttäytymishäiriöin. Teorian toinen askel olettaa huonon käytöksen johtavan heikkoon koulussa menestymiseen ja toveripiirin ulkopuolelle jäämiseen. Kolmannessa vaiheessa, nuoruusiässä, mukaan kuvioon tulee poikkeava, ongelmallinen kaveripiiri, jolle on tyypillistä päihteiden väärinkäyttö ja rikollisuus (Patterson, 1986; Patterson ym., 1989). *Sosiaalisen oppimisen teorian* mukaan rikollisuuden taustalla ovat sosiaalisen kontrollin mekanismit niin, että rikollisuus on seurausta heikoista normeista, siteistä kotiin ja muihin ryhmiin. Motivaatio antisosiaalisuuteen tulee mallioppimisen kautta poikkeavilta ystävilta (Simons, Whitbeck, Conger & Conger, 1991). *Farringtonin (1995) teoria* rikollisuuden kehityksestä rakentuu yksilön ja sosiaalisen ympäristön vuorovaikutukselle. Motiivi syntyy tavaran, statuksen ja jännityksen halusta, jota erityisesti puutteellisista oloista tulevat saattavat tyydyttää laittomin keinoin. Sisäistetyt moraaliarvot, jotka mahdollistavat lainrikkomisen, ovat kehittyneet lapsuudessa sosiaalisen oppimisen kautta. Lainrikkomistilanteessa kukin yksilö harkitsee rikoksen etuja ja haittoja oman subjektiivisen mallinsa mukaan.

Ajatus lapsuuden kaltoinkohtelusta myöhemmän väkivaltaisen käyttäytymisen taustalla eli ajatus väkivallan kierteestä on tunnettu, kiistelty ja hyväksytty (esim. McCord, 1988; Widom, 1989c). Tutkimustulokset väkivallan siirtymisestä sukupolvien yli vaihtelevat jonkin verran. Kaltoinkohtelukokemukset ovat riskitekijä seuraavalle sukupolvelle, mutta yhteyttä ei nähdä suorana tai väistämättömänä. Kaikista huonosti kohdelluista lapsista ei välttämättä kasva lapsiaan huonosti kohtelevia aikuisia. Arviot väkivallan siirtymisestä seuraavalle sukupolvelle vaihtelevat 1/3 tapauksista (Malinosky-Rummel & Hansen, 1993) vaihteluun 30 % \pm 5 % (Widom, 1989c).

Huomion arvoista on myös se, että suurin osa kaltoinkohtelevista vanhemmista ei Widomin (1989c) katsauksen mukaan itse ole lapsuudessaan kokenut väkivaltaa.

Useimmat oletukset huonon kohtelun siirtymisestä sukupolvelta toiselle perustuvat sosiaalisen oppimisen teorioihin. Lapsi oppii tarkkailemalla, matkimalla sekä käyttäytymisen vahvistamisen avulla vanhempiansa käyttäytymismalleja, omaksuen samalla perheen väkivaltaisen kurifilosofian. Varhaisen kiintymyssuhteen lapsen ja hoitajan välillä ajatellaan antavan mallin ihmisten välisestä vuorovaikutussuhteesta, jossa tarpeiden kuuleminen on vähäistä ja väkivalta osa suhdetta. Kaltoinkohdelluille on saattanut kehittyä vihamielinen persoonallisuus, joka johtaa omien lasten kaltoinkohteluun (Belsky, 1993; Egeland, Jacobvitz & Scroufe, 1988).

Tässä tutkimuksessa pyrittiin valottamaan rikoksenteekijöiden kaltoinkohtelukokemuksia ja heidän lapsuuden perheensä vanhemmuusriskin määrää. Perheen vanhemmuusriskitekijöitä kannattaa tutkia, koska niiden on osoitettu aikaisempien tutkimusten perusteella olevan hyvää raakamateriaalia tutkittaessa antisosiaalisuuden kehittymisen kausaalisia malleja. Perhetekijöiden avulla voidaan tunnistaa lapsia, jotka ovat mahdollisesti ajautumassa antisosiaaliseen kehitykseen ja samalla voidaan kehittää uusia preventiostrategioita rikollisuuden ehkäisyyn (Henry ym., 1993). Kaltoinkohtelevissa perheissä on oletettavasti useita vanhemmuuden riskitekijöitä, joten on tärkeää tarkastella sitä, miten perhetekijät ovat yhteydessä väkivaltaan perheen sisällä (Hatzichristou & Papadatos, 1993; Kruttschnitt & Dornfeld, 1993).

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin sitä, eroavatko lapsena eri tavoin kaltoinkohdellut rikoksenteekijät lapsuuden perheensä vanhemmuusriskissä toisistaan ja erityisesti niistä, jotka eivät olleet kokeneet lapsuudessaan väkivaltaa. Vastaavaa tutkimusta, jossa kaltoinkohtelun osa-alueita ja vanhemmuusriskiä vertaillaan toisiinsa ei aikaisemmin ole tehty rikoksenteijäaineistolla. Oletuksena oli kuitenkin aikaisempien lähialueiden tutkimustulosten perusteella, että vähemmän väkivaltaa kokeneiden ja kokonaan kokemattomien perheissä olisi vähemmän ongelmia kuin paljon väkivaltaa kokeneiden perheissä (Hatzichristou & Papadatos, 1993; Kruttschnitt & Dornfeld, 1993; Newson, Newson & Adams, 1993). Samaten hahmotettiin sitä, miten eri mittarein mitattu vanhemmuusriski oli yhteydessä rikoksenteekijän lapsuuden kaltoinkohteluun.

Tarkastelun kohteeksi tuli myös väkivallan kierre -hypoteesi, kun tutkittiin rikoksenteekijöiden vanhempien lapsuuden väkivaltakokemuksia ja niiden yhteyttä vanhemmuusrisktiin.

Menetelmä

Tutkimushenkilöt

Tutkimukseni oli osa Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksella toteutettua laajempaa tutkimusprojektia, jossa selvitettiin vanhempien taholta koetun väkivallan ja laiminlyönnin vaikutuksia lapsen myöhempään kehitykseen, erityisesti antisosiaaliseen ja rikolliseen käyttäytymiseen. Projektia varten kerättiin vuosina 1994 - 95 aineisto, jossa on tietoja 89 nuoresta rikoksenteekijästä ja heidän lapsuudenperheistään. Nuoria rikoksenteekijöitä haluttiin tutkia, koska oletettavasti nuorista löytyy enemmän asiakirjatietoa, esimerkiksi lastensuojeludokumentteja, kuin vanhemmista rikoksenteekijöistä. Lisäksi nuoret muistavat todennäköisesti paremmin ja tarkemmin lapsuudenajan kokemuksiaan kuin vanhemmat rikolliset (Larsen, Thompson & Hansen, 1996). Omassa tutkimuksessani tarkastelin vain osaa laajasta muuttujajoukosta.

Otos kerättiin satunnaisotannalla vuonna 1972 ja sen jälkeen syntyneistä miespuolisista nuorisorikollisista, jotka kärsivät vankilarangaistustaan tutkimuksen teon aikana yhdessä nuorisovankilassa ja neljässä muussa vankilassa. Tutkittavien ikä oli 16-22 -vuotta ($M = 20.31$, $SD = 1.37$). Otoksen rikoksenteekijät olivat melko homogeenisia koulusaavutustensa ja sosioekonomisen asemansa suhteen (Liite 1, Haapasalo & Hämäläinen, 1996). Lisäksi saatiin yhteys 31:een nuorisorikollisen äitiin ja 11:een isään, ja heitä haastateltiin nuoren antamalla luvalla. Jokainen tutkittava osallistui tutkimukseen vapaaehtoisesti ja antoi informoidun suostumuksensa ennen aineiston keruun aloittamista.

Mittarit

Rikoksentekijän haastattelu. Jokainen tutkittava haastateltiin strukturoidulla neliosaisella tietokonepohjaisella haastattelulla, josta tässä tutkimuksessa käytettiin kahta osiota. Kukin haastattelu siihen yhdistettyine kyselylomakkeineen vei viidestä kuuteen tuntiin. Haastattelijoina toimi viisi psykologia, mikä vähensi yhteen haastattelijaan verrattuna ennako-odotuksia ja puolueellisuutta. Englanninkieliset mittausmenetelmät käännettiin suomen kielelle tavanomaisin käännösmenetelmin. Haastattelulomakkeiden suomenkieliset versiot ovat saatavissa kirjoittajalta.

Yleisten ja demografisten tietojen lisäksi haastattelussa selvitettiin tutkimushenkilöiden kokemaa väkivaltaa. Apuna käytettiin Barnettin, Manlyn ja Cicchettin (1993) luokitusten pohjalta tehtyjä väkivallan ja laiminlyönnin muotoja. Lisäksi hyödynnettiin Hartin, Germainin ja Brassardin (1987) luokitusta psykologisesta väkivallasta ja Zuravinin (1991) laiminlyönnin käsitettä. Kaltoinkohtelun muodoista seksuaalinen väkivalta jätettiin tässä tutkimuksessa pois sen vähäisen esiintymisen vuoksi. Tässä ”väkivallan muodot” osiossa tutkimushenkilöiltä kysyttiin, kuinka monta kertaa (ei koskaan, kerran, kahdesti, 3-4 kertaa, 5-9 kertaa, 10 kertaa tai enemmän) ja kuinka usein (ei koskaan, harvoin, silloin tällöin, usein, jatkuvasti) he muistivat lapsuudessaan kokeneensa tietynlaista fyysistä tai psykologista väkivaltaa tai laiminlyöntiä. Fyysistä väkivaltaa oli eriteltynä 20 erilaista muotoa, psykologista 64, ja laiminlyöntiä 44. Lisäksi tutkimushenkilöiltä kysyttiin, kuka pääasiallisesti syyllistyi väkivaltaan eli hyväksikäytti (äiti/sijaisäiti, isä/sijaisisä, molemmat) ja mitä fyysisiä seurauksia tutkimushenkilölle koitui väkivallasta (esim. kipua, mustelmia, murtumia, tärähdyksiä, pysyviä vammoja tai hengenvaaraa).

Toinen haastattelun osio muodostui muunnellusta Family-of-Origin -mittarista (ks. Brassard, Hart & Hardy, 1993), joka perustuu alkuperäiseen Family-of-Origin -asteikkoon (FOS; Hovestadt, Anderson, Piercy, Cochran & Fine, 1985) ja Mother-Father-Peer -asteikkoon (Epstein, päiväämätön). FOS -mittari arvioi aikuisen käsityksiä lapsuudenperheestään ja antaa tietoa esimerkiksi perheenjäsenten rikollisuudesta, päihteiden väärinkäytöstä ja mielenterveysongelmista. Aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että alkuperäinen FOS on reliaabeli ja validi mittari (Capps, Searight, Russo

& Temple, 1993; Manley, Searight, Binder & Russo, 1990). Lisäksi haastattelun toisessa osassa rikoksenteikijöille annettiin kaksi 17-kohtaista Likert -tyyppistä asteikkoa, joissa heitä pyydettiin arvioimaan missä määrin eri kuvaukset vanhempien käyttäytymisestä ja asenteista kuvasivat heidän äitiään ja isäänsä, kun rikoksenteikijä oli itse alle 18-vuotias. Tässä ”vanhemmuuden kuvauksessa” tutkittavat arvioivat vanhempiensa kasvatusasenteita ja suhtautumista lapsiinsa. Alpha reliabiliteetti oli äidin asteikolle .84 ja isän asteikolle .93 (Haapasalo & Hämäläinen, 1996).

Vanhempien haastattelut. Tutkimushenkilöiden vanhempia haastateltiin joko heidän kodeissaan tai psykologian laitoksella. Haastattelu tapahtui tutkimushenkilöiden suostumuksella ja myös vanhempien (31 äitiä ja 11 isää) vapaaehtoisuuteen perustuen. Haastattelun tarkoituksena oli koota tietoja paitsi rikoksenteikijöiden lapsuudesta myös vanhempien omista lapsuuden kokemuksista ts. perheolosuhteista ja vanhemmista eli siis rikoksenteikijöiden isovanhemmista. Vanhempia haastateltiin strukturoidulla haastattelulla, joka koostui kahdeksasta pääosiosta. Kolme näistä osioista oli samoja kuin rikoksenteikijöiden haastatteluissa (”väkivallan muodot”, ”FOS” ja ”vanhemmuuden kuvaus”), joissa vanhemmilta kysyttiin heidän lapsuutensa väkivaltakokemuksista ja yleisestä perhetilanteesta. Lisäksi he vastasivat Diagnostic Interview for Children and Adolescents - Parent Version (DICA-R-P; Reich, Shayka & Taibleson, 1991) -haastattelun psykososiaalisia sressitekijöitä, raskautta, synnytystä ja leikki-ikänsä vuosia koskeviin osioihin. Vanhemmilta kysyttiin myös heidän parisuhteestaan ja avioliitto-ongelmistaan sekä mielenterveysongelmista, päihteiden väärinkäytöstä ja rikollisuudesta. Lopuksi he vastasivat kysymyksiin lastenkasvatusasenteista, kurinpitokeinoista ja lasta kohtaan käytetystä väkivallasta.

Kyselylomakkeet. Tutkimushenkilöt ja mukana olleet vanhemmat täyttivät perustietoja kartoittavan lomakkeen, jossa haettiin omakohtaisten tietojen lisäksi informaatiota vanhemmista (rikoksenteikijät vastasivat) ja lapsista (vanhemmat vastasivat). Lomakkeessa tiedusteltiin myös elinolosuhteista, perherakenteesta koulutuksesta, ammatista ja palkkauksesta (Liite 2).

Conflict Tactics Scales (CTS). Tutkittavat vastasivat Strausin (1992) kehittämään muunneltuun CTS-kyselylomakkeeseen (Conflict Tactics Scale - Conflict with Parents: Child to Parents, Mother to Child, Father to Child). CTS-kysely (Liite 3) on paljon käytetty, perheen konflikteja tarkasteleva mittari, joka tunnistaa perheen

ristiriitatilanteissa käyttämiä tyylejä (järkeily, verbaalinen tai fyysinen väkivalta). Tässä otoksessa sisäinen reliabiliteetti CTS -asteikolla oli .57 rikoksentekijän ilmoittamasta äidin käyttäytymisestä, .68 isän käyttäytymisestä ja .71 rikoksentekijän omasta käytöksestä vanhempiaan kohtaan (Haapasalo & Hämäläinen, 1996). Yleisesti CTS -asteikon validiteetti aviopuolisoiden vastausten välillä on ollut keskimääräistä tasoa, noin .40 (Straus, 1990).

Parent Behavior Inventory. Tutkimushenkilöt täyttivät liitteenä 4 olevan Parent Behavior Inventory (PBI; Schaefer, 1965) -kyselyn ("Vanhempani ja minä"), jossa he vastasivat vanhempiensa käyttäytymistä koskeviin väittämiin. Otoksen vanhemmat täyttivät saman kyselyn, jossa he vastasivat väitteisiin omasta näkökulmastaan ("Lapseni ja minä").

Asiakirjatiedot. Tutkimushenkilöt listasivat kaikki ne viranomaistahot, joissa olivat lapsuutensa ja nuoruutensa aikana olleet asiakkaina. Kyseisiltä virastoilta ja laitoksilta pyydettiin tutkimushenkilön luvalla kopiot tarvittavista asiakirjoista. Näin kustakin tutkittavasta saatiin tärkeää tietoa, ja varsinkin dokumentit esim. perheneuvoloista, sairaaloista ja lastensuojeluviranomaisilta tuottivat informaatiota varhaisesta rikoksentekijöihin kohdistuneesta väkivallasta ja laiminlyönnistä. Liitteenä 5 esitetään arviointilomake, jonka avulla asiakirjoista saadut tiedot liitettiin yhteen.

Keskeiset muuttujat

Rikoksentekijän väkivaltakokemukset. Kaiken saatavilla olevan tiedon perusteella rikoksentekijöiden alle 15-vuotiaana kokema väkivalta ja laiminlyönti jaettiin kolmeksi eri muuttujaksi: (1) *fyysinen lapsen pahoinpitely*, joka tarkoitti lievimmässä muodossaan vähintään sitä, että lasta oli lyöty esim. remmillä tai muulla välineellä, (2) *fyysinen lapsen laiminlyönti*, joka tarkoitti esim. riittävän ravinnon, hygienian, vaatetuksen, majoituksen ja terveydenhoidon sekä turvallisen elinympäristön puuttumista lapsuudessa, (3) *hyljeksintä*, joka tarkoitti lapsen kokemaa välinpitämättömyyttä, avointa negatiivisuutta tai vihamielisyyttä vanhempien taholta. Väkivalta- ja laiminlyöntimuuttujien arviointi tapahtui dikotomisesti ts. kutakin väkivallan muotoa voitiin arvioida joko olleen tai ei olleen. Arvioitsijareliabiliteetti

(kappakerroin) muuttujille oli varsin hyvä: pahoinpitelylle .92, laiminlyönnille .94 ja hyljeksinnälle .91 (Haapasalo & Hämäläinen, 1996).

Haastatteluiden perusteella muodostettiin seuraavat seitsemän jatkuvaa pahoinpitelymuuttujaa, joilla tarkasteltiin rikoksenteijää: (1) *lievä fyysinen pahoinpitely*, jollaiseksi käsitettiin mm. tukistaminen tai läimäyttäminen; (2) *vakava fyysinen pahoinpitely*, esim. nyrkillä iskeminen tai potkiminen; (3) *raju fyysinen pahoinpitely*, josta esimerkkinä viiltely, ampuminen, myrkyttäminen; (4) *painotettu pahoinpitelyindeksi*, jossa eri pahoinpitelymuodot saivat arvon 1, 2, 3, tai 4 vakavuutensa mukaan ($1 < 4$); (5) *pahoinpitelyn summamuuttuja*, joka oli kokonaisumma mainituista lievästä, vakavasta ja rajusta fyysisestä väkivallasta; (6) *psykologinen väkivalta*, joka muodostui 67 eri muodosta, jotka kategorioitiin kahdeksitoista luokaksi: sanallinen väkivalta, hyljeksintä, syyttäminen, pilkkaaminen ja nöyryyttäminen, epätarkoituksenmukaiset odotukset, pelottelu, eristäminen, liikkumisen ja ympäristön tutkimisen estäminen, moraalinen turmeleminen, hyväksikäyttö ja vaarallisissa oloissa elämisen; (7) *laiminlyönti*, joka oli kokonaissumma 44 erilaisesta laiminlyöntimuodosta, jotka luokiteltiin seuraaviin: terveydenhuolto, ravinto, hygienia, vaatetus, majoitus ja turvallinen ympäristö, valvonta, koulutus, emotionaalinen laiminlyönti ja hylkääminen.

Vanhemmuusriskimuuttujat. Vanhemmuuteen liittyviä riskitekijöitä arvioitiin seuraavien muuttujien avulla, jotka rakennettiin paitsi asiakirjatietojen perusteella myös rikoksenteijän ja tämän äidin haastatteluiden perusteella. *Asiakirjoihin perustuva vanhemmuusriski* (A-riski) koostui seuraavista asiakirjoista ilmenneistä tekijöistä: lastensuojelun tukitoimet ja huostaanotot, perheessä esiintynyt väkivalta lasta kohtaan, vanhempien väliset ristiriidat, äidin ja/tai isän alkoholiongelmat, äidin ja/tai isän mielenterveysongelmat sekä äidin ja/tai isän rikollisuus. *Rikoksenteijän kertoma vanhemmuusriski* (R-riski) taas perustui pojan ilmoitukseen lapsuudenperheen riitaisuudesta, perheen päihdeongelmista, äidin/isän ongelmista poliisin kanssa sekä pahoinpitelykokemuksista, joissa äiti ja/tai isä pahoinpitelivät lastaan tai toisiaan. *Kaikki tiedot sisältävä vanhemmuusriski* (K-riski) käsitti kaiken mahdollisen saatavana olevan tiedon sekä asiakirjoista että rikoksenteijän ja tämän äidin haastatteluista koostuen näin äidin/isän rikostuomioista, alkoholi- ja mielenterveysongelmista,

puolisoiden välisestä väkivallasta sekä äidin/isän käyttämästä ruumiillisesta kurituksesta.

Rikoksentekijän äidin ja isän lapsuudenperhettä koskevat dikotomisat muuttujat sisälsivät tietoa kaikkien haastatteluiden, asiakirjojen ja kyselylomakkeiden perusteella kaikkien vanhempien (n = 89) lapsuudenperheissä olleista *alkoholi-ongelmista ja fyysisestä pahoinpitelystä*. Lisäksi varsinaisesti tutkimuksessa olleita vanhempia (äidit, n = 31, isät, n = 11) arvioitiin myös haastatteluiden perusteella muodostetulla jatkuvalla, seitsemän kohtaa sisältävällä *pahoinpitelymuuttujalla*, joka on esitetty aiemmin rikoksentekijöiden kohdalla.

Analyyseissä käytettiin myös muutamia muita, vähemmän keskeisiä muuttujia erityisesti esiintyvyyystietojen tarkastelussa.

Tutkimuksen kulku

Tutkimus eteni tutkittavilta saadun informoidun suostumuksen jälkeen rikoksentekijöiden haastatteluihin ja kysymyslomakkeiden esittämiseen. Sen jälkeen hankittiin tutkimushenkilöiden luvalla tietoja asiakirjoista. Lopuksi otettiin rikoksentekijöiden luvalla yhteyttä mukaan saatuihin vanhempiin, jotka haastateltiin ja joille esitettiin kyselylomakkeet.

Tilastolliset menetelmät

Kuvailevan tiedon lisäksi analysoin ryhmäeroja t-testein ja varianssianalysein. Tilastollisissa menetelmissä käytettiin 5 %:n riskitasoa ($\alpha = .05$). Kaikki tilastolliset analyysit toteutettiin SPSS for Windows 6.1 -ohjelmalla.

Tutkimustulokset

Väkivallan ja laiminlyönnin esiintyvyys

Kaltoinkohtelu oli varsin yleistä rikoksenteijöiden (n = 89) lapsuudenperheissä. Tutkittavista 83.1 % oli kokenut fyysistä pahoinpitelyä lapsuudessaan, 25.8 % laiminlyöntiä ja yli puolet eli 59.6 % hyljeksintää kaiken saatavilla olevan tiedon perusteella. Lisäksi tarkasteltiin kunkin väkivallan muodon ja yhdistelmän yksittäistä esiintymistä toisin sanoen sitä, kuinka moni on kokenut mitäkin väkivallan muotoa. Tutkittavista 10.1 % ei lapsuudessaan ollut kokenut minkäänlaista väkivaltaa. Fyysisen pahoinpitelyn uhreja ilman muuta kaltoinkohtelua oli tutkittavista 22.5 %. Suurin ryhmä, 38.2 %, oli kokenut sekä pahoinpitelyä että hyljeksintää. Pienellä osalla, 6.7 %:lla taas oli kokemuksia laiminlyönnistä ja pahoinpitelystä, ja 15.7 % oli kokenut kaikkia väkivallan muotoja, siis sekä pahoinpitelyä, laiminlyöntiä että hyljeksintää. Kaikkein harvinaisimmat ryhmät muodostuivat pelkästään laiminlyödyistä, 1.1 % ja hyljeksityistä, 3.4 % sekä näiden yhdistelmästä, 2.2 %.

Fyysisen pahoinpitelyn harjoittaja rikoksenteijän lapsuuden perheessä oli rikoksenteijän haastattelun perusteella useimmiten isä, 36 %:lla, vaikka äitienkin osuus oli suuri, 28.1 %. Ristiintaulukointien avulla tarkasteltiin väkivallan harjoittajan merkitystä fyysisen pahoinpitelyn voimakkuuteen. Tulosten perusteella äitien toimesta tapahtunut pahoinpitely oli lievempää kuin isien väkivalta lastaan kohtaan. Molempien ollessa pahoinpitelijöinä (28.1 % tapauksista) väkivalta oli keskimäärin yhtä usein lievää kuin rajuakin. Tarkasteluissa 7.9 %:lla puuttui tieto pahoinpitelyn harjoittajasta. Psykologista väkivaltaa harjoittivat useimmiten perheessä molemmat vanhemmat, 41.6 %:ssa tapauksista. Isän osuus oli 27 % ja äidin 21.3 %, ja suuntaus vaikutti siltä, että pelkästään äidin taholta tullut psykologinen väkivalta oli asteltaan lievempää ja harvemmin esiintyvää kuin isillä. Molempien harjoittaessa psykologista väkivaltaa sen laatu oli keskimäärin yhtä usein voimakasta kuin lievääkin. Tiedot psykologisen väkivallan harjoittajasta puuttuivat 10.1 %:lta tutkittavista. Laiminlyönti on luonteeltaan

kokonaisvaltaisesti perhettä ja sen olosuhteita koskettavaa, joten oli vaikea arvioida sen yksittäistä harjoittajaa.

T-testien avulla hahmotettiin, miten eri väkivaltaa kokeneet (pahoinpidellyt, hyljeksityt, laiminlyödyt) erosivat psykologisen väkivallan määrässä niistä, jotka eivät olleet väkivaltaa lapsuuden perheessään kokeneet. Psykologista väkivaltaa oli eriteltyinä kaksitoista erilaista muotoa: sanallinen väkivalta, hyljeksintä, syyttäminen, pilkkaaminen ja nöyryyttäminen, epätarkoituksenmukaiset odotukset, pelottelu, eristäminen, liikkumisen ja ympäristön tutkimisen estäminen, moraalinen turmeleminen, psyykinen hyväksikäyttö ja vaarallisissa tai epävakaissa oloissa eläminen. Analyyseissa havaittiin, että lapsena *pahoinpidellyt* olivat kokeneet merkitsevästi enemmän ($p < .05$) myös psykologista väkivaltaa kuin pahoinpitelyltä säästyneet. Psykologisen väkivallan eri osa-alueista merkitsevä ero saatiin ryhmien välille kymmenen muuttujan kohdalla, ainoastaan eristäminen ja epävakaissa oloissa eläminen ei erotellut pahoinpideltyjen ryhmää ei-pahoinpidellyistä. *Hyljeksintää* kokeneet erosivat sitä kokemattomista kahden psykologisen väkivallan osa-alueen kohdalla. Hyljeksityt olivat lapsuudessaan kokeneet merkitsevästi enemmän pilkkaamista ja nöyryyttämistä sekä psyykkistä hyväksikäyttöä kuin ei-hyljeksityt ($p < .05$). Myös *laiminlyödyt* erosivat sitä kokemattomista kahdella psykologisen väkivallan osa-alueella. Laiminlyödyt olivat lapsuuden perheessään eläneet vaarallisemmissa ja epävakaissa oloissa ja altistuneet merkitsevästi enemmän moraalille turmelulle kuin ei-laiminlyödyt ($p < .05$).

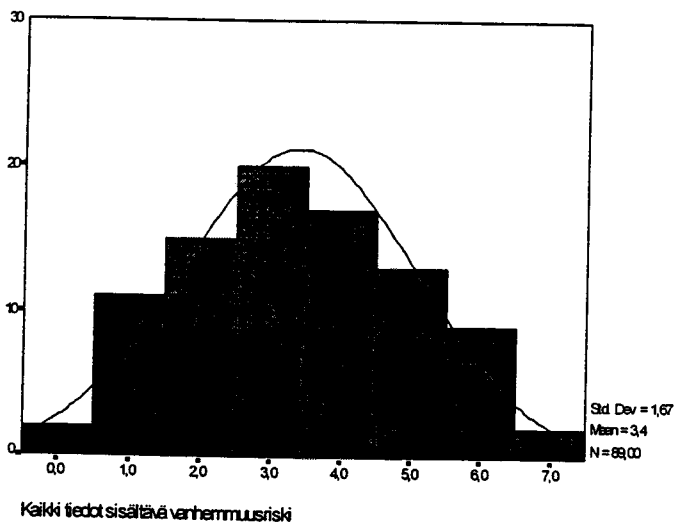
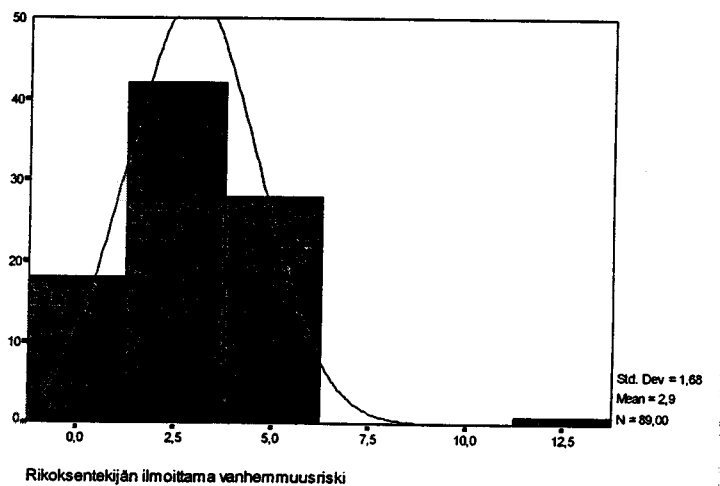
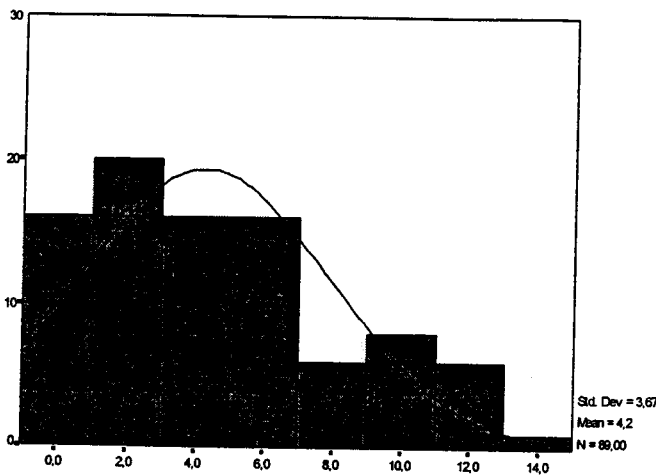
Esiintyvyydestä vanhemmuusriskistä

Rikoksenteijöiden lapsuuden perheen problematiikasta kertovat haastatteluista saadut kuvailevat tiedot, jotka koskevat kaikkia lapsuuden perheessä asuneita. Perheenjäsenten alkoholiongelmia olivat yleisiä, niitä esiintyi 59.6 %:lla tapauksista.

Mielenterveysongelmia oli 22.5 %:lla perheistä ja vankilatuomiota 33.7 %:lla perheenjäsenistä.

Kuviossa 1 on esitetty histogrammit kolmesta eri tietolähteestä kerätyistä vanhemmuusriskimuuttujasta. Kaikki tiedot sisältävä vanhemmuusriskimuuttuja (K-riski, vanhemmuusriskin määrän vaihteluväli 0-7, jossa 0 = ei riskiä ja 7 = eniten

vanhemmuusriskiä) oli parhaiten normaalijakautunut. Pelkästään rikosentekijän ilmoittama- (R-riski, riskin määrä vaihtelee välillä 0-13) ja asiakirjoista kerätty vanhemmuusriski (A-riski, riskin määrä vaihtelee välillä 0-14) olivat oikealle vinoja jakaumia ja niille oli tyypillistä vanhemmuusriskin lievempi ja vähäisempi ilmeneminen.

KUVIO 1. Histogrammit kolmesta eri vanhemmuusriskimuuttujasta.

Taulukossa 1 on esitetty kolmen eri tietolähteistä kerätyn vanhemmuusriskimuuttujan esiintyvyyttä rikoksentekijöillä. Näiden lisäksi rikoksentekijöiden perheissä oli verrattain paljon asiakirjatietojen perusteella myös lastensuojelun tukitoimia ja huostaanottoja eri tahoille. Päihdeongelmat olivat yleisiä sekä isillä että äideillä ja perheiden epäsopu oli tavallista. Mielensterveysongelmia oli äideillä isä enemmän ja vastaavasti isät olivat äitejä enemmän rikosrekisterissä. Kolmen eri vanhemmuusriskimuuttujan tiedot poikkeavat jonkin verran toisistaan, mutta esiintyvyytiedot ovat samansuuntaisia.

TAULUKKO 1. Eri vanhemmuusriskimuuttujien esiintyvyys rikoksentekijöiden lapsuuden perheissä						
Riskitekijä	A-riski		K-riski		R-riski	
	%	n ^a	%	n ^a	%	n ^a
1. Lapsen pahoinpitely	37.0	33			44.9	40
(a) äiti harjoittajana			64.0	57		
(b) isä harjoittajana			61.8	55		
2. Perheen ristiriidat	46.8	35			55.1	49
3. Perheväkivalta			50.6	45	14.5	13
4. Päihdeongelmat perheessä					59.5	53
(a) äidillä	33.7	30	42.7	38		
(b) isällä	44.9	40	64.0	57		
5. Mielensterveysongelmat						
(a) äidillä	12.4	11	15.7	14		
(b) isällä	6.7	6	3.4	3		
6. Rikollisuus					44.9	40
(a) äidillä	4.5	4	10.1	9		
(b) isällä	16.9	15	27.0	24		

Huom.
^a n vaihtelee osittain puuttuvan informaation vuoksi.

Lapsuuden kaltoinkohtelun ja vanhemmuusriskin väliset yhteydet

Korrelaatiokertoimien avulla tarkasteltiin vanhemmuusriskin yhteyttä rikoksenteekijöiden itse ilmoittamaan kaltoinkohteluun. Kuten taulukosta 2 voi nähdä, fyysisen pahoinpitelyn eriaisteiset muuttujat korreloivat keskenään positiivisesti kohtuullisesta voimakkaaseen yhteyteen ($p < .001$). Eri kaltoinkohtelun muodot korreloivat keskenään positiivisesti, joten väkivallan muodot vaikuttaisivat kasautuvan. Rikoksenteekijän ilmoittama (R-riski) oli tilastollisesti merkitsevästi positiivisesti yhteydessä lievään ja vakavaan fyysiseen pahoinpitelyyn sekä pahoinpitelyn summamuuttujaan ($p < .01$). Melkein merkitsevä positiivinen yhteys tuli painotettuun pahoinpitelyindeksi-muuttujaan ($p < .05$). Tilastollisesti erittäin merkitsevä positiivinen yhteys R-riskillä oli laiminlyöntiin ja psykologiseen väkivaltaan ($p < .001$). Kaikki tiedot sisältävä (K-riski) korreloi positiivisesti ja melkein merkitsevästi lievän ja vakavan fyysisen väkivallan sekä psykologisen väkivallan ja laiminlyönnin kanssa ($p < .05$). Asiakirjoihin perustuva vanhemmuusriski (A-riski) sen sijaan ei osoittanut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä kaltoinkohtelumuuttujiin ($p > .05$).

Korrelaatio asiakirja- ja kaikki tiedot sisältävän vanhemmuusriskin välillä oli voimakkuudeltaan kohtuullisen korkea ja yhteys tilastollisesti erittäin merkitsevä ($r = .55$, $p < .001$). Samaten kaikki tiedot sisältävä vanhemmuusriski korreloi erittäin merkitsevästi myös rikoksenteekijän ilmoittamaan riskiin ($r = .40$, $p < .001$), mikä kertoo vanhemmuusriskimuuttujien samankaltaisuudesta. Toisaalta rikoksenteekijän ilmoittama vanhemmuusriski ei ollut merkitsevästi yhteydessä asiakirjojen perusteella havaittuun vanhemmuusriskiin.

TAULUKKO 2. Rikoksenteckijän ilmoittaman lapsuuden kaltoinkohtelun sekä eri vanhemmuusriskimuuttujien välisiä korrelaatioita (Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokerroin)

Muuttujat	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Lievä fyysinen pahoinpitely	...									
2. Vakava fyysinen pahoinpitely	.68***	...								
3. Raju fyysinen pahoinpitely	.36***	.51***	...							
4. Painotettu pahoinpitelyindeksi	.75***	.93***	.76***	...						
5. Pahoinpitelyn summamuuttuja	.87***	.92***	.64***	.97***	...					
6. Kaikki psykologinen väkivalta	.55***	.62***	.35***	.61***	.64***	...				
7. Kaikki fyysinen laiminlyönti	.24*	.27*	.27**	.31**	.30**	.54***	...			
8. A-riski ¹	-.12	-.10	-.16	-.15	-.14	.09	.17	...		
9. K-riski ²	.21*	.23*	.08	.20	.23*	.30*	.25*	.55***	...	
10. R-riski ³	.30**	.27**	.09	.26*	.29**	.39***	.40***	.16	.40***	...

Huom. ¹A-riski = asiakirjoihin perustuva-, ²K-riski = kaikki tiedot sisältävä- ja ³R-riski = rikoksenteckijän ilmoittama vanhemmuusriski.

* p < .05

** p < .01

*** p < .001

Väkivaltaryhmien väliset erot lapsuuden perheen vanhemmuusriskissä

T-testien avulla selvitettiin, eroavatko lapsuudessaan pahoinpitelyä, hyljeksintää tai laiminlyöntiä kokeneet rikoksenteelijät vanhemmuusriskin määrässä niistä, joilla ei ollut vastaavia kokemuksia. Ryhmäerojen tarkastelussa ilmeni, että *fyysistä laiminlyöntiä* kokeneilla oli ollut erittäin merkitsevästi enemmän lapsuuden perheessään asiakirjojen ($p < .001$) ja melkein merkitsevästi kaikkien tietojen perusteella ($p < .05$) riskivanhemmuustekijöitä kuin niillä, joita ei oltu laiminlyöty. Vastaavasti *hyljeksinnän* kaltaista psykologista väkivaltaa kokeneilla oli ollut merkitsevästi enemmän ($p < .05$) kaikkien tietojen perusteella vanhemmuusriskiä ja erittäin merkitsevästi asiakirjatietojen perusteella ($p < .001$) riskivanhemmuutta verrattuna hyljeksintää kokemattomiin. Sen sijaan *fyysistä väkivaltaa* kokeneilla ja siltä säästyneillä ryhmillä ei ollut eroja vanhemmuusriskin suhteen. Myöskään rikoksenteelijän itsensä ilmoittama vanhemmuusriskin määrä ei erotellut erilaista väkivaltaa kokeneita ja kokemattomia ryhmiä toisistaan. Taulukossa 3 on esitetty t-testien tulokset.

TAULUKKO 3. Vanhemmuusriskimuuttujien keskiarvojen erot väkivaltakokemusten perusteella muodostetuissa ryhmissä (t-testi)

Koettu väkivalta		n	Asiakirjoihin perustuva vanhemmuusriski ^a			Kaikki tiedot sisältävä vanhemmuusriski ^b			Rikoksenteelijän ilmoittama vanhemmuusriski ^c		
			M	SD	t	M	SD	t	M	SD	t
Fyysinen väkivalta	ei	15	3.73	3.39		2.80	1.42		2.60	1.30	
	kyllä	74	4.35	3.73	-0.59	3.51	1.70	-1.52	3.00	1.74	.84
Hyljeksintä	ei	66	2.70	3.40		2.89	1.41		2.56	1.38	
	kyllä	23	5.30	3.49	-3.50***	3.74	1.76	-2.52**	3.19	1.82	-1.77
Fyysinen laiminlyönti	ei	36	3.15	2.93		3.09	1.54		2.88	1.80	
	kyllä	53	7.39	3.81	-5.52***	4.26	1.76	-3.03*	3.09	1.28	.51

Huom. ^aMuuttujan pistemäärien vaihteluväli on 0-14. ^bMuuttujan pistemäärien vaihteluväli on 0-7. ^cMuuttujan pistemäärien vaihteluväli on 0-13.

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Yksisuuntaisella varianssianalyysillä tarkasteltiin sitä, eroavatko yhtä, kahta tai kolmea väkivallan muotoa kokeneet toisistaan vanhemmuusriskin määrässä. Lisäksi tarkasteltiin, eroavatko eri väkivaltayhdistelmiä kokeneet rikoksenteijät vanhemmuusriskin määrässä toisistaan. Kuten taulukosta 4 käy ilmi, sekä asiakirjojen perusteella määräytyneessä vanhemmuusriskin määrässä että kaikki tiedot sisältävässä vanhemmuusriskin määrässä (A- ja K-riski) muodostui merkitseviä eroja eri väkivaltakombinaatioita kokeneille. Scheffen testit osoittivat, että asiakirja-vanhemmuusriskin määrä oli merkitsevästi suurempi kaikkia kolmea väkivallan muotoa (fyysinen pahoinpitely, laiminlyönti ja hyljeksintä) lapsuudessaan kokeneilla kuin ei mitään muotoa tai pelkästään pahoinpitelyä tai pahoinpitelyä ja hyljeksintää kokeneilla ($p = .05$). Kaikki tiedot sisältävän vanhemmuusriskin kohdalla Scheffen testit eivät kyenneet erottelamaan toisistaan vanhemmuusriskissä eroavia ryhmiä ($p > .05$) ja näin vertailu ei onnistunut. Rikoksenteijän itsensä ilmoittaman vanhemmuusriskin määrän ja eri väkivaltakombinaatioiden kesken ei muodostunut merkitseviä eroja.

TAULUKKO 4. Eri väkivallan muotojen ja yhdistelmien vaikutus vanhemmuusriskin määrään (ANOVA)

Väkivallan muoto tai yhdistelmä	N=86	Asiakirjoihin perustuva vanhemmuusriski ^a		Kaikki tiedot sisältävä vanhemmuusriski ^b		Rikoksenteijän ilmoittama vanhemmuusriski ^c	
		M	SD	M	SD	M	SD
Ei mitään	9	1.67	2.06	2.44	1.59	2.89	1.54
Pahoinpidellyt (P)	20	1.75	2.29	2.65	1.14	2.40	1.35
Hyljeksityt (H)	3	6.33	3.51	3.33	1.15	2.67	0.57
P + laiminlyödyt (L)	6	6.33	4.97	4.17	1.47	2.67	1.51
P + H	34	4.09	2.90	3.50	1.67	3.18	2.12
P + H + L	14	7.86	3.74	4.50	1.99	3.57	1.02
F		8.76***		3.19**		0.97	

Huom. Pelkästään hyljeksintää ja pelkästään laiminlyöntiä sekä hyljeksintää ja laiminlyöntiä kokeneiden ryhmät jätettiin analyysistä pois liian pienen ryhmäkoon vuoksi.

** $p < .01$ *** $p < .0001$

^a Muuttujan pistemäärien vaihteluväli oli 0-14

^b Muuttujan pistemäärien vaihteluväli oli 0-7

^c Muuttujan pistemäärien vaihteluväli oli 0-13.

Vanhemmuusriskin yhteys rikoksenteijöiden vanhempien lapsuudessa olleeseen kaltoinkohteluun ja alkoholiongelmiin

Kaiken saatavissa olevan tiedon perusteella arvioituna rikoksenteijöiden äideistä (n = 89) 30.3 % oli lapsuudessaan kokenut fyysistä pahoinpitelyä ja 16.9 % äitien kotitaustoista oli alkoholiongelmaisia. Vastaavat luvut isien (n = 89) kohdalla olivat pahoinpitelykokemusten osalta 8.9 % ja alkoholiongelmiin kohdalla 4.5 %. Näin ollen rikoksenteijöiden äidit tulivat keskimäärin ongelmallisemmista perheistä kuin isät.

Korrelaatiokertoimien avulla hahmotettiin vanhemmuusriskin yhteyttä rikoksenteijöiden vanhempien lapsuudessa olleisiin kaltoinkohtelukokemuksiin. Äitien (n = 31) lapsuuden väkivaltakokemusten määrä ei korreloinut tilastollisesti merkitsevästi minkään vanhemmuusriskin määrään (Pearsonin tulomomenttikorrelaatiokerroin). Äitien kohdalla fyysisen pahoinpitelyn eriaisteiset muuttujat kasaantuivat ja korreloivat positiivisesti ja merkitsevästi ($p < .05$). Isien (n = 11) kohdalla K-riski tuotti negatiivisen korrelaation lievän fyysisen pahoinpitelyn kokemuksille (Pearson, $r = -.73$, $p < .01$) ja pahoinpitelyn summamuuttujalle ($r = -.70$, $p < .05$) Myös A-riski oli isillä negatiivisesti yhteydessä lievien lapsuuden pahoinpitelykokemusten kanssa ($r = -.66$, $p < .05$). Kuten äideilläkin, fyysisen pahoinpitelyn muuttujat korreloivat positiivisesti.

T-testein tarkasteltiin, eroavatko lapsuudessaan pahoinpitelyä kokeneet ja siltä säästyneet äidit vanhemmuusriskissä toisistaan. Kuten taulukosta 5 voi nähdä, havaittiin, että aikoinaan pahoinpitelyä kokeneilla äideillä oli aikuisena omassa perheessään merkitsevästi enemmän K-vanhemmuusriskiä ($p < .01$) kuin pahoinpitelyä kokemattomilla äideillä. Muilla vanhemmuusriskimuuttujilla ei syntynyt merkitseviä eroja. Vastaavasti havaittiin, etteivät äidit, joiden lapsuudenperheessä oli ollut alkoholiongelmia, eronneet millään vanhemmuusriskimuuttujalla niistä, joiden lapsuudenperheessä ei ollut ollut alkoholiongelmia.

Rikoksenteijöiden isien kohdalla ryhmäerojen tarkastelut (t-testi) osoittivat, että K-riski ($p < .05$) oli suurempi niillä isillä, jotka olivat lapsuudessaan kokeneet fyysistä pahoinpitelyä verrattuna niihin, jotka olivat pahoinpitelyltä säästyneet. Lapsuuden perheen alkoholiongelmat tai niiden puuttuminen eivät erotelleet isilläkään vanhemmuusriskin määrää aikuisena (taulukko 5).

TAULUKKO 5. Vanhemmuusriskimuuttujien keskiarvojen erot äidin ja isän lapsuuden perheen pahoinpitely- ja alkoholiongelmien mukaan muodostetuissa ryhmissä (t-testi)

Perheen ongelmat			A-riski ^a			K-riski ^b			R-riski ^c		
	n		M	SD	t	M	SD	t	M	SD	t
Äidin perheen fyysinen pahoinpitely	kyllä	27	5.11	3.85		4.07	1.41		2.78	1.01	
	ei	62	3.87	3.55	-1.43	3.10	1.70	-2.82**	3.00	1.90	.72
Äidin perheen alkoholiongelmat	kyllä	15	4.53	3.90		3.93	1.28		3.00	0.93	
	ei	74	4.19	3.64	-0.31	3.28	1.72	-1.68	2.92	1.80	-.26
Isän perheen fyysinen pahoinpitely	kyllä	10	6.40	3.44		4.70	1.25		2.50	0.85	
	ei	79	3.97	3.62	-2.09	3.23	1.65	-3.37*	2.99	1.75	1.46
Isän perheen alkoholiongelmat	kyllä	4	7.75	4.27		4.75	1.50		2.75	0.96	
	ei	85	4.08	3.58	-1.69	3.33	1.66	-1.84	2.94	1.71	.37

Huom.

^aMuuttujien pistemäärien vaihteluväli on 0-14. ^bMuuttujien pistemäärien vaihteluväli on 0-7. ^cMuuttujan pistemäärien vaihteluväli on 0-13.

* p < .05

** p < .01

Diskussio

Tässä tutkimuksessa hahmotettiin retrospektiivisesti rikoksentekijöiden lapsuuden väkivaltakokemuksia ja perheen vanhemmuusriskiä. Ensimmäiseksi tarkasteltiin eri väkivaltaryhmien eroja lapsuuden perheen vanhemmuusriskissä. Toiseksi vertailtiin eri mittarein mitatun vanhemmuusriskin vaikutusta kaltoinkohteluun. Kolmanneksi tutkittiin rikoksentekijöiden vanhempien lapsuuden kaltoinkohtelukokemuksia ja niiden vaikutusta aikuisuuden vanhemmuusriskiin. Tulokset osoittivat, että (1) rikoksentekijöiden kaltoinkohtelun paljous oli yhteydessä vanhemmuusriskin määrään ja vanhemmuusriskin määrä oli suurin kaikkia kolmea väkivallan muotoa kokeneilla. Samaten lapsuudessaan laiminlyöntiä tai hyljeksintää kokeneilla oli kokemattomiin verrattuna enemmän riskivanhemmuustekijöitä perheessään. Sitä vastoin pelkän fyysisen väkivallan kokemukset eivät erotelleet ryhmiä vanhemmuusriskin määrässä. (2) Eri lähteistä kerätty vanhemmuusriski tuotti jonkin verran erilaisia tuloksia. (3) Rikoksentekijöiden vanhempien lapsuudenperheen ongelmallisuus näytti jossain määrin vaikuttavan aikuisuuden vanhemmuusriskiin.

Vertailtaessa eri väkivallanmuotoja kokeneita ryhmiä väkivaltaa kokemattomiin, saatiin selviä eroja vanhemmuusriskin määrässä asiakirjatietojen ja kaikkien tietojen perusteella. *Laiminlyödyillä* oli enemmän vanhemmuusriskiä kuin laiminlyönniltä säästyneillä. Samansuuntaisesti Nelsonin, Saundersin ja Landsmanin (1993) tutkimuksessa laiminlyönti oli yhteydessä perheen moniongelmaisuuteen, mm. isoon perhekokoon, kouluttamattomuuteen, työttömyyteen, köyhyyteen ja erilaisiin ympäristön sosiaalisiin ongelmiin. Henggelerin, McKeen ja Borduinin (1989) tutkimuksessa, jossa verrattiin laiminlyötyjä rikollisia laiminlyöntiä kokemattomiin todettiin sen sijaan, että molemmilla ryhmillä oli ollut yhtäläillä riskivanhemmuustekijöitä perheessään. Toisaalta voidaan olettaa, että laiminlyönti vaikuttaa perhesysteemiin muuttaen sen dysfunktionaaliseksi ja tämä oireileva perhe on puolestaan riskitekijä antisosiaalisuudelle. Laiminlyönti muistuttaakin itsessään paljon vanhemmuusriskiä; onhan siinä piirteitä, joita voidaan pitää huonona vanhemmuutena. Laiminlyönti on lapsen puutteellista huolenpitoa, jossa lapsen perustarpeista ei

huolehdita riittävästi, näinhän käy myös perheessä, jossa on useita vanhemmuusriskitekijöitä.

Käsillä olevassa tutkimuksessa myös *hyljeksityillä* oli ei-hyljeksittyihin verrattuna enemmän riskivanhemmuustekijöitä lapsuuden perheissään. Hyljeksintä on psykologisen väkivallan osa-alue, ja aikaisempien tutkimustulosten pohjalta (mm. Hart ym., 1996) riskivanhemmuustekijöistä esim. köyhyys vaikuttaa psykologiseen väkivaltaan niin, että matalan tulotason perheillä hyljeksinnän kaltainen kaltoinkohtelu on viisi kertaa yleisempää kuin hyvätuloisilla. Egeland ja Erickson (1987) näkevät tätä tutkimusta tukien psykologisen väkivallan olevan ennen kaikkea moniongelmaisten perheiden ongelmana. Toisin kuin aikaisemman tutkimuksen valossa olisi voinut olettaa (mm. Malinosky-Rummel & Hansen, 1993), *fyysinen pahoinpitely* tai sen puuttuminen rikoksentekijöiltä ei erotellut vanhemmuusriskin määrää tilastollisesti merkitsevästi. Oletettavasti fyysisen väkivallan suuri esiintyvyys, yli 80 %:lla tutkittavista, vaikutti siihen, etteivät tulokset nousseet fyysisen pahoinpitelyn osalta merkitseviksi.

Kaikkia kolmea väkivallan muotoa (pahoinpitely, laiminlyönti ja hyljeksintä) kokeneilla oli eniten asiakirjatietojen perusteella vanhemmuusriskiä verrattuna niihin ryhmiin, jotka eivät olleet lapsuudessaan kokenet mitään väkivaltaa tai joita oli yksistään pahoinpidelty tai hyljeksitty ja pahoinpidelty. Tulos on tutkimuksen alkuolettamusten mukainen ja vahvistaa aikaisempia lähialueiden tutkimustuloksia (Hatzichristou & Papadatos, 1993; Kruttschnitt & Dornfeld, 1993; Newson, Newson & Adams, 1993). Tutkimustulos on kehityksellis-ekologisen mallin mukainen: jos perheessä on paljon vanhemmuuteen heikentävästi vaikuttavia stressitekijöitä, käytetään siellä herkemmin myös monenlaista väkivaltaa (Belsky, 1993). Myös jatkuvilla pahoinpitelymuuttujilla saatiin samansuuntaisia tuloksia, jotka nousivat merkitseviksi kaikki tiedot sisältävässä vanhemmuusriskissä sekä rikoksentekijän ilmoittamassa vanhemmuusriskissä. Mitä enemmän rikoksentekijän lapsuuden perheessä oli siis ollut psykologista väkivaltaa, laiminlyöntiä ja lievistä vakavaan fyysistä pahoinpitelyä, sitä enemmän siellä oli myös ollut vanhemmuusriskiä.

Kaltoinkohtelun eri osa-alueiden yhdessä esiintyminen oli tässä tutkimuksessa yleistä, mikä vahvistaa aikaisempia tutkimustuloksia (Barnett ym., 1991; Crittenden ym., 1994). Kaikkia kolmea väkivallan muotoa kokeneita oli noin 15 % otoksesta. Yksittäisistä kaltoinkohtelun muodoista ainoastaan fyysistä väkivaltaa kokeneiden

ryhmä nousi verrattain suureksi, vähän yli 20 %:iin tutkituista. Muiden kaltoinkohtelun osa-alueiden yksin esiintyminen oli harvinaista. Kuten Crittenden ym. (1994) sekä Hart, Brassard ja Karlson (1996) toteavat, erityisesti psykologinen väkivalta liittyy implisiittisesti muihin kaltoinkohtelun muotoihin. Tässä tutkimuksessa psykologinen väkivalta oli hyvin selvästi liittyneenä fyysiseen pahoinpitelyyn ja väkivallan kombinaatioista yleisin oli pahoinpitelyn ja hyljeksinnän yhdistelmä, noin 40 %:lla tutkituista. Vain 10 % tutkimuksen rikoksentekeijöistä oli lapsuudessaan säästynyt kokonaan kaltoinkohtelulta. Kertooko se yleisesti suomalaisesta 1970-luvun rankaisevasta kasvatustyylistä vai rikoksentekeijäaineiston erilaisuudesta normaalipopulaatioon verrattuna? Vastaavasti Stein ja Lewis (1992) esittävät retrospektiivisessä tutkimuksessaan kaltoinkohtelua esiintyneen haastattelun perusteella 67 %:lla rikoksentekeijöistä ja kun siihen lisättiin asiakirjatiedot, kaltoinkohdeltujen määrä nousi 80 %:iin. Kuitenkin käsillä oleva aineisto oli muuhun aikaisempaan tutkimustietoon verrattuna enemmän kaltoinkohdeltua (esim. Dutton & Hart, 1992; Widom, 1989c). Kaltoinkohtelun määritelmäerot eri tutkimuksissa vaihtelevat, mikä voi aiheuttaa tulosten ristiriitaisuutta.

Äidin harjoittama kaltoinkohtelu oli tyypillisesti lievempää ja vähäisempää verrattuna isän harjoittamaan tai silloin, kun molemmat vanhemmat syyllistyivät siihen. Vastaavasti Sariolan ja Uutelan (1992) tutkimuksessa selvitettiin lasten kokeman perheväkivallan esiintyvyyttä ja taustatekijöitä Suomessa. Tulosten mukaan isät käyttivät äitejä voimakkaampaa väkivaltaa. Työttömien ja eläkkeellä olevien vanhempien lapset joutuivat kokemaan merkittävästi enemmän väkivaltaa kotonaan. Väkivalta oli yleisempää uusperheissä kuin perinteisissä perheissä. Taustatekijöinä em. tutkimuksessa nähtiin siis vanhemmuusriskiin verrattavissa olevia olosuhteita. Kruttschnittin ym. (1987) tutkimuksessa pohditaan isien harjoittaman kaltoinkohtelun seuraumusten olevan kohtalokkaampia, koska isät ovat äiteihin verrattuna yksinkertaisesti fyysisesti voimakkaampia harjoittaessaan väkivaltaa.

Tutkimuksessa tarkasteltiin myös eri mittarein mitatun vanhemmuusriskin eroja. Kolme eri vanhemmuusriskimuuttujaa poikkesivat toisistaan jonkin verran, mikä kertoo eri tietolähteistä kerätyn informaation erilaisuudesta. Jokaisen vanhemmuusriskimuuttujan kohdalla päästiin tilastollisesti merkitseviin tuloksiin, useimmiten kuitenkin asiakirjatietojen ja kaikkien tietojen perusteella muodostetuilla

muuttujilla. Oletettavasti kaikki tiedot sisältävä vanhemmuusriski oli muuttujista luotettavin, koska se kokosi kaiken mahdollisen saatavana olevan tiedon sekä asiakirjoista että rikoksenteikijän ja tämän äidin haastatteluista. Sen sijaan rikoksenteikijän kertoman perusteella muodostettu vanhemmuusriskimuuttuja poikkesi jonkin verran kahdesta muusta. Rikoksenteikijät arvioivat lapsuutensa riskivanhemmuustekijöiden olleen kokonaisuudessaan lieviä. Steinin ja Lewiksen (1992) mukaan monet vähättelevät lapsuudessaan olleita vaikeita asioita, kun heitä haastatellaan aikuisena. Tämä johtuu siitä, että tutkittavat saattavat kokea vaikeiden asioiden olleen heidän syytään ja kokevat häpeää siitä. Kyse voi olla myös siitä, että lapsi on edelleen lojaalinen vanhemmilleen ja suojelee näitä. Joskus muistot ovat niin traumaattisia, että ne joko tiedostamattomasti torjutaan tai kokonaan unohdetaan. Toisesta näkökulmasta katsottuna rikoksenteikijä kykeni esimerkiksi asiakirjatietoihin verrattuna arvioimaan tarkemmin lievää riskivanhemmuutta. Asiakirjatiedot taas kykenivät kenties paremmin hahmottamaan vakava-asteisen vanhemmuusriskin.

Tutkimus yritti selittää myös rikoksenteikijöiden vanhempien lapsuuden väkivaltakokemuksia ja niiden vaikutusta vanhemmuusriskiin, joten myös väkivallan siirtyminen sukupolvelta toiselle oli havainnoinnin osana. Kaiken kaikkiaan äidit tulivat ongelmallisemmista perheistä kuin isät ja pahoinpitely perheessä oli yleisempää kuin alkoholiongelmaisuus. Rikoksenteikijöiden vanhempien lapsuudenperheen ongelmallisuus näytti jossain määrin vaikuttavan vanhemmuusriskiin. Jos vanhempia oli lapsena pahoinpidelty, oli heillä aikuisena enemmän kaikkien tietojen perusteella riskivanhemmuutta kuin niillä, jotka olivat säästyneet fyysiseltä väkivallalta. Sen sijaan lapsuuden perheen päihdeongelmat tai niiden puuttuminen eivät tehneet eroja aikuisuuden vanhemmuusriskin määrään. Mielenkiintoinen negatiivinen yhteys löytyi rikoksenteikijöiden isien lievien lapsuuden pahoinpitelykokemusten ja asiakirja- sekä kaikki tiedot sisältävän vanhemmuusriskin välillä. Toisin sanoen niillä, joilla oli ollut vähän väkivaltakokemuksia lapsuudessaan oli aikuisena paljon vanhemmuusriskiä. Tarkasteltaessa tuloksia rikoksenteikijöiden vanhemmista on syytä huomioida mukana olleiden vanhempien vähäinen edustus, joka vaikutti erityisesti korrelaatioiden luotettavuuteen (vrt. Läärä & Lammi, 1989, 258). Rikoksenteikijöiden äideistä konkreettisesti mukaan tutkimukseen saatiin noin 35 % ja isistä vain noin 12 %. Toisaalta vanhemmista saatiin toisenkäden tietoa myös rikoksenteikijöiltä itseltään ja

tällöin mukana analyyseissa olivat kaikkien poikien vanhemmat. Näin ollen tulokset ovat vain suuntaa-antavia eivätkä otoksessa kovin edustavia. Voidaan myös miettiä, saatiinko mukaan tutkimukseen, sen vapaaehtoisesta luonteesta johtuen, kaikkein parhaiten elämässä selvinneet ja kunnollisimmat vanhemmat.

Suurinta osaa rikoksenteekijöiden vanhemmista ei lapsuuden aikana oltu tämän tutkimuksen mukaan fyysisesti pahoinpidelty. Silti iso osa näistä vanhemmista kaltoinkohteli omia lapsiaan. Vastaavan tuloksen on todennut myös Widom (1989c) katsauksessaan: suurin osa kaltoinkohtelevista ei itse ole ollut lapsuudessaan väkivallan uhri. Onko vanhemmuusriski sitten kaltoinkohtelun ennakkoehto. Laukaiseva stressitekijä, joka saa aikaan väkivaltaa. Vaikeassa perhetilanteessa, johon liittyy vanhemmuusriskitekijöitä, vanhemman voi olla ylitsepääsemättömän työlästä asettaa lapselleen rajoja ja pitää yllä itsekontrollia. Näin väkivallasta tulee ainoa keino toimia hankalissa kasvatustilanteissa (Paavilainen ym., 1996). Toisaalta Kruttschnitt ym. (1987) muistuttavat, että vanhemmuusriskitekijät ovat ikään kuin stressitekijöitä perheelle ja mitä enemmän stressiä kasaantuu, sitä enemmän perhe kohtaa ongelmia. Yksi vanhemmuusriskitekijä ei siis vielä ole kohtalokasta, mutta neljä jo vaarallista perheen koheesiolle. Tätä mieltä ovat myös Haskett, Myers, Pirello ja Dompalis (1995) tutkimuksessaan, jonka perusteella positiivinen vanhemmuus ja kasvatustyyli voi kompensoida esim. sitä, että vanhemmalla on mielenterveysongelmia.

Melkein kaikki rikoksenteekijät olivat lapsuuden perheessään kokenut kaltoinkohtelua. Kaltoinkohdelluista tuli rikoksenteekijöitä, useassa tapauksessa väkivaltaisista (ks. Haapasalo & Hämäläinen, 1996). Voidaankin ajatella väkivallan kierteen siirtyneen tässä tapauksessa oletettua enemmän seuraavalle sukupolvelle (vrt. Widom, 1989c ja Malinosky-Rummel & Hansen, 1993). Yksi syy siihen on Dodgen, ym. (1990) sekä Duttonin ja Hartin (1992) mukaan se, että aggressiiviset vanhemmat opettavat lapselleen omalla käytöksellään, että väkivalta on hyväksyttävää. Näin väkivaltaiset sosialisatiokokemukset johtavat krooniseen aggressiiviseen käytökseen vaikuttamalla yksilön sosiaaliseen informaationprosessointiin. Väkivallan kokeminen ja näkeminen vähentää herkkyyttä samastua toisen kipuun ja lisää lapsen itsekeskeisyyttä, mikä altistaa osaltaan antisosiaalisuuteen.

Vanhemmuusriskitekijät altistavat kaltoinkohtelulle, koska esimerkiksi työtön tai sairauseläkkeellä oleva vanhempi viettää lapsensa kanssa paljon aikaa kotona. Oman

tilan ja yksityisyyden puute johtaa hankaliin tilanteisiin, jotka altistavat väkivallalle. Myös verkostojen puute on Belskyn (1993) mukaan riski: ongelmallisilla on harvoin ympärillään läheisiä, joiden kanssa kasvatustuun voisi jakaa.

Vanhemmusriskitekijät vaikuttavat Pattersonin (1989) kehityksellisen teorian mukaan epäsuotuisasti lapseen. Perheen kova, rankaiseva kuri ja välinpitämättömyys kasvatuksessa kertoo vanhemman ja lapsen välisen kiintymyssuhteen heikosta laadusta ja saattaa muokata lapsen arvomaailmaa tietynlaiseksi niin, että lapsella on negatiivinen asenne esimerkiksi kouluun ja auktoriteetteihin. Usein vaikeissa olosuhteissa elävät perheet mallintavat lapselle suoraan antisosiaalisen käyttäytymisen malleja, koska ne ovat funktionaalisia siinä sosiaalisessa systeemissä. Toisaalta lapsi ei kykene samastumaan vanhempiinsa ja hakee turvallisuutta ongelmallisista jengeistä. Näin poikkeava vertaisryhmä mallintaa ja vahvistaa rikollisuuden muotoja, jotka opitaan ryhmässä.

Retrospektiiviset tutkimukset ja erityisesti itsearviointit ovat herkkiä vääristymille muistivirheiden vuoksi, koska tutkittavat saattavat muunnella tai kokonaan kieltää kauan sitten lapsuudessa tapahtuneita kaltoinkohtelukokemuksiaan. Sen vuoksi samaan aiheeseen liittyvien asiakirjatietojen (sosiaalityö, oikeustiede, lääketiede, psykiatria) hyväksikäyttö antaa metodologista vahvuutta tutkimukselle. Sen sijaan yksistään asiakirjainformaatio on myös altis virheille (Malinosky-Rummel & Hansen, 1993; Stein & Lewis, 1992). Tämän tutkimuksen vahvuutena voidaan pitää useiden eri tiedonlähteiden käyttöä; informaatiota haettiin haastatteluin, kyselylomakkein ja asiakirjatietojen perusteella sekä rikoksentehtäjiltä että heidän vanhemmiltaan. Retrospektiivinen tutkimusote saattaa pitkittäistutkimuksia helpommin johtaa virhetulkintoihin liian selvistä yhteyksistä tiedon erilaisen keräämistävän vuoksi (Howing ym., 1990; Kruttschnitt ym., 1987; Malinosky-Rummel & Hansen, 1993). Onkin osoitettu, että retrospektiivisissä tutkimuksissa esim. väkivallan siirtyminen sukupolvelta toiselle nähdään yleisempänä kuin pitkittäistutkimuksissa otoksen valikoitumisen vuoksi (Widom, 1989c). Muuttujien luonteella voi olla merkitystä, kuten Widom (1989c) toteaa: dikotomisat muuttujat, jossa lapsuuden perheen väkivaltaa katsotaan joko olevan tai ei, ovat vain heikosti yhteydessä myöhempään rikollisuuteen. Siksi jatkuvat muuttujat, jossa väkivallan määrää voidaan vertailla, antavat tarkempaa tietoa asian luonteesta. Omassa tutkimuksessani lapsuuden väkivaltakokemuksia

arviotiin sekä dikotomisilla että jatkuvilla muuttujilla, ja molemmissa tapauksissa analyyseissa saatiin samansuuntaisia tutkimustuloksia, jotka vahvistanevat toisiaan.

Widom (1989c) jatkaa retrospektiivisen tutkimusotteen metodologista kritiikkiä. Hän näkee sen heikkoutena yleisesti sen, että ihmiset vastaavat kysymyksiin ja muistelevat menneisyyttään kontekstissa, johon vaikuttavat vahvasti viimeaikaiset tapahtumat ja sen hetkinen tilanne, jotka luovat asiolle mahdollisia uusia merkityksiä. Vankiloissa vakavien rikosten tekijät voivat ajatella hyötyvänsä siitä, että he liioittelevat väkivaltataustaansa ja näin saavuttavat ymmärrystä ja lievennystä tuomioihinsa. Erityisesti vanhempien itsearvioinnit omasta väkivaltaisuudesta ovat osittautuneet hataroiksi luotettavuudeltaan, koska on sosiaalisesti edullisempaa vähätellä tekemisiään. Voi muutenkin olla kyseenalaista luottaa moniongelmaisperheiden arviointeihin omien lastensa käyttäytymisestä. Kontrolliryhmiä tai verrokkitapauksia ei käytetä riittävästi, erityisesti kun tutkitaan kaltoinkohtelua moniongelmaisissa perheissä. Tällöin olisi keskeistä päästä vertaamaan kontrolliryhmää, jolla on yhtenevä tausta kaltoinkohteleviin perheisiin, jotta voitaisiin varmasti selittää kaltoinkohtelua, eivätkä muut väliintulevat muuttajat sekottaisi tuloksia.

Vankiloissa olevat edustavat vain pientä osaa kaikista rikoksentekijöistä ja murto-osaa kaikista ihmisistä. Siksi tulisikin muistaa, että kyseessä on epätyypillinen, vankilaympäristön tilannevaikutuksille altis otos, varsinkin jos kyseessä ovat niinkin psykologiset mittauskohteet kuin asenteet, persoonallisuus tai käyttäytyminen (Megargee, 1995). Vankilatutkimuksissa on Megargeen (1995) mukaan aina tiettyjä metodologisia ja käytännön ongelmia. Otoksen valitseminen voi osoittautua hankalaksi vankilatutkimuksissa. Eri vankilat saattavat poiketa huomattavasti toisistaan vankirakenteeltaan ja toimintatavoiltaan. Satunnaisotanta yhdestä vankilasta taas saattaa yliedustaa pitkäaikaisvankeja ja vähemmistöjä. Ideaalitilanne, jossa käytettäisiin koko populaatiota taas vaatii aikaa ja resursseja, joten useimmiten täytyy tyytyä parhaalla mahdollisella tavalla valittuihin otoksiin. Tässä tutkimuksessa käytettiin satunnaisotantaa viidestä eri vankilasta kohderyhmänään nuoret rikoksentekijät, joten se edustanee laajasti suomalaisia nuorisorikollisia. Myös arviointitekniikoiden ja testimittareiden valinta vaatii erityishuomiota vankilatutkimuksissa. Esim. tutkittavien vankien koulutustaso ja lukutaito saattavat olla hyvin eritasoisia. Tässä tutkimuksessa otokseen kuuluvien rikoksentekijöiden opinnoista suoriutumisessa ei ollut suuria eroja

ja toisaalta tutkittavia arvioitiin hyvin laajasti erilaisin mittarein. Pelkän asiakirjatiedon käyttäminen esim. vankien menneisyydestä tai tuomioista taas on usein validiteetin ja reliabiliteetin kannalta huono ratkaisu, koska esim. jollei tutkittavan lapsuudessa ole tapahtunut jotain todella vakavaa, ei siitä ole mainintaa rekistereissä. Parasta olisi käyttää sekä virallisia asiakirjatietoja että vankien haastatteluja luotettavan tiedon saamiseksi, kuten tämän tutkimuksen eduksi voidaan laskea.

Ei ole yllättävää, että vanhemmuusriskiperheiden jälkikasvua oli ajautunut rikollisuuteen, koska useat antisosiaalisen kehityskulun riskitekijät toteutuivat heidän elämänsä historiassa. Kaltoinkohtelu ja vanhemmuusriski näyttivät tämän tutkimuksen perusteella limittyvän yhteen ja yhdessä ne saattoivat olla todennäköinen väylä sopeutumattomalle kehityskululle. Tämä tutkimus ei kuitenkaan ole pyrkinyt esittämään kausaalisia malleja retrospektiivisen luonteensa ja tutkimusmenetelmien yksinkertaisuuden vuoksi. Kausaalisuhteista puhuminen on ihmistieteissä uskaliaasta. Sen vuoksi on parempi puhua pitkänajan seurauksista, kun puhutaan esim. lapsuuden kaltoinkohtelun vaikutuksia, koska varmoja syy-seuraustutkimuksia on liki mahdoton toteuttaa; aina on vaikuttavia tekijöitä, joita ei osata tunnistaa (Erätuuli, Leino & Yli-Luoma, 1994, 83; Malinosky-Rummel & Hansen, 1993). Tulevaa tutkimusta ajatellen pitkittäistutkimukset olisivat oiva tie selvittää tarkemmin antisosiaalisuuden kehittymisen malleja ja kaltoinkohtelun ja vanhemmuusriskin hienojakoisempia yhteyksiä. Samaten otoksen hieman suurempi koko ja edustavuus lisäisi reliabiliteettia ja validiteettia. Esimerkkinä otoksen edustavuudesta on Hatzichristoun ja Papadatoksen (1993) tutkimus, jonka otoksena olivat kaikki Kreikan nuorisoriikolliset (n = 287).

Tulevissa tutkimuksissa olisi tärkeää selvittää myös vanhemmuusriskitekijöiden periytyvyyttä. Voidaan ajatella, että myös vanhemmuusriski muistuttaa antisosiaalista elämäntapaa, joka opitaan sosiaalisen oppimisen teorioiden mukaan lapsuudessa mallintamalla. Näin ollen esimerkiksi käsillä olevassa tutkimuksessa nuoret rikoksentekijät olivat jo altistuneet joillekin riskivanhemmuustekijöille, mm. rikollisuudelle sekä Virtasen (1996) samasta otoksesta tekemän tutkimuksen mukaan myös päihdeongelmille ja psyykkisille vaikeuksille, jotka oletettavasti tulevat vaikuttamaan heidän vanhemmuuteensa, mikäli he saavat jälkikasvua. Myös lapsuuden väkivaltakokemuksia voitaisiin arvioida tulevissa tutkimuksissa laajemmin kuin

perhepiirin käsittävänä kaltoinkohteluna. Oletettavasti lapsi saattaa kohdata väkivaltaa myös laajemmassa kontekstissa, esim. koulussa.

Kaltoinkohtelu ei tämänkään tutkimuksen perusteella voi olla ainoa selitys lapsen myöhemmille ongelmille. Sen vuoksi on tärkeää ymmärtää vielä tarkemmin sitä sosiaalisen ympäristön problematiikkaa, jossa kaltoinkohteleva perhe elää. Wolfen (1991) mukaan riskiperheiden identifiointi on tärkeää erityisesti suojaavien toimenpiteiden kannalta. Preventiona kaltoinkohtelulle tulisi puuttua etukäteen riskivanhempien negatiiviseen vanhemmuuteen. Ohjauksen ja vanhempien ryhmien kautta riskivanhemmat tutustutetaan positiivisiin vanhemmuuden rooleihin ja annetaan vaihtoehtoisia malleja, joiden avulla selvitä vaikeassa elämäntilanteessa.

Interventiokeinot ovat vastaavia: tavoitteena on parantaa vanhempien ongelmanratkaisukykyä ja lähetymistä vanhemmuuteen viimeistään silloin, kun lapset ovat kouluikäisiä (Haskett, ym., 1995; Pattersson ym., 1989). Widomin (1991) tutkimus tukee huostaanoton ajatusta vaikeissa oloissa eläville. Se olisi riskiperheen lapsille elämänmuutos, joka olisi samalla interventio. Yleisesti ottaen ratkaisut lienevät makrososiologisella tasolla ja liittyvät yhteiskunnan tapaan vähentää ja auttaa häiriintyneitä perherakenteita (Fergusson ym., 1994).

Tulevaisuuden vankeinhoidossa tulisi yhä selvemmin kiinnittää huomiota nuorten rikoksenteekijöiden vaikeaan taustaan, jotta rikollisuuden kroonistumista voitaisiin estää korjaavalla hoidolla. Towbermanin (1992) tutkimuksessa nuorisorikollisten tarpeita arvioitiin lähtökohdaksi se, että nuorille rangaistus rikoksesta tulisi pikemmin olla yksilöllistä hoitoa kuin vankilarangaistus. Nuoret kun tulevat kodeista, joissa heitä on kaltoinkohdeltu ja joissa he ovat eläneet vanhemmuusriskitekijöiden keskellä. Näin ollen vankeuden tulisi olla kuntoutusta, jossa suuntauduttaisiin esimerkiksi päihde- ja psyykkisiin ongelmiin, väkivaltaiseen käyttäytymiseen, oppimisvaikeuksiin ja toveriongelmiin ts. normaaliin sosiaaliseen ympäristöön samastamiseen.

Kaikenlainen pahoinpitely on Suomessa rikos. Lastensuojelulaki velvoittaa jokaista tekemään ilmoituksen lastensuojeluviranomaisille, mikäli on tiedossa tai havaitaan, että lapsen kasvuolot vaarantuvat tai eivät turvaa lapsen tai nuoren kehitystä ja terveyttä. Lastensuojelulain mukaan lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvu-ympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä etusija erityiseen suojeluun. Edellä mainitut oikeudet turvataan lapselle vaikuttamalla yleisiin

kasvuoloihin tukemalla huoltajia lasten kasvatuksessa sekä toteuttamalla perhe- ja yksilökohtaista lastensuojelua (Lastensuojelulaki 5.8.1983 / 683). Kuten käsillä oleva tutkimus osoitti, väkivaltainen ilmapiiri ei suo lapsen kehitykselle riittäviä edellytyksiä kasvaa henkisesti tasapainoiseksi ja kokea tarvitsemaansa turvaa. Kehittyminen yksilökeskeisyyteen luo pohjan turvattomuudelle ja väkivaltaiselle tulevaisuudelle. Jos lasta on kohdeltu väkivaltaisesti, reagoi hän siihen Newsonin ym. (1993) mukaan kohdistamalla oman aggressionsa yhteiskuntaa vastaan esimerkiksi tulemalla rikolliseksi.

LÄHTEET

- Barnett, D., Manly, J.T., & Cicchetti, D. (1991). Continuing toward operational definition of psychological maltreatment. *Development and Psychopathology*, 3, 19-29.
- Barnett, D., Manly, J. T., & Cicchetti, D. (1993). Defining child maltreatment: The interface between policy and research. Teoksessa D. Cicchetti & S. L. Toth (toim.), *Child abuse, Child Development, and Social Policy* (ss. 7-73). Norwood, NJ: Ablex.
- Belsky, J. (1993). Etiology of child maltreatment: A developmental-ecological analysis. *Psychological Bulletin*, 113 83), 413-434.
- Bradley, E. J., & DeV. Peters (1991). Physically abusive and nonabusive mothers' perceptions of parenting and child behavior. *American Journal of Orthopsychiatry*, 61 (3), 455-460.
- Brassard, M. R., Hart, S. N., & Hardy, D. B. (1993). The Psychological Maltreatment Rating Scales. *Child Abuse & Neglect*, 17, 715-729.
- Briere, J., & Runtz, M. (1988). Multivariate correlates of childhood psychological and physical maltreatment among university women. *Child Abuse and Neglect*, 12, 331-341.
- Cappelleri, J., Eckenrode, J., & Powers, J. (1993). The epidemiology of of child abuse: Findings from the second national incidence and prevalence study of child abuse and neglect. *American Journal of Public Health*, 83 (11), 1622-1624.
- Capps, S. C., Searight, H. R., Russo, J. R., & Temple, L. E. (1993). The Family-of-Origin Scale: Discriminant validity with adult children of alcoholics. *American Journal of Family Therapy*, 21 (3), 274-277.
- Crittenden, P. M., Claussen, A.H., & Sugarman, D. P. (1994). Physical and psychological maltreatment in middle childhood and adolescence. *Development and Psychopathology*, 6, 145-164.
- Dodge, K. A., Bates, J. E., & Pettit, G. S. (1990). Mechanisms in the cycle of violence. *Science*, 250, 1678-1683.
- Dutton, D. G., & Hart, S. D. (1992). Evidence for long-term, specific effects of childhood abuse and neglect on criminal behavior in men. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 36 (2), 129- 137.
- Egeland, B., & Erickson, M. (1987). Psychologically unavailable caregiving. Teoksessa M. R. Brassard, R. Germain & S. N. Hart (toim.), *Psychological Maltreatment of Children and Youth* (ss.110-120). New York: Pergamon.
- Egeland, B., Jacobvitz, D., & Sroufe, L. A. (1988). Breaking the cycle of abuse. *Child Development*, 59, 1080-1088.
- Epstein, S. (päiväämätön). *Mother-Father-Peer Scale*. Saatavissa kirjoittajalta, Psychology Department, Tobin Hall, University of Massachusetts , Amherst, MA 01003, USA.
- Eräutuuli, M., Leino, J., & Yli-Luoma, P. (1994). *Kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät ihmistieteissä*. Kirjayhtymä Oy: Helsinki.

- Famularo, R., Kinscherff, R., Fenton, T., & Bolduc, S. M. (1990). Child maltreatment histories among runaway and delinquent children. *Clinical Pediatrics*, 29 (12), 713-717.
- Farrington, D. P. (1995). The twelfth Jack Tizard memorial lecture: The development and antisocial behaviour from childhood: Key findings from the Cambridge study in delinquent development. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 360 (6), 929-964.
- Farrington, D. P., & West, D. J. (1990). The Cambridge study in delinquent development: A long-term follow-up of 411 London males. Teoksessa H. J. Kerner & G. Kaiser (toim.), *Criminality, Personality, Behaviour, Life History*. Heidelberg, Germany: Spriger-Verlag.
- Fergusson, D. M., Horwood, L. J., & Lynskey, M. (1992). Family change, parental discord and early offending. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 33 (6), 1059-1075.
- Fergusson, D. M., Horwood, L. J., & Lynskey, M. (1994). The childhood's multiple problem adolescents: A 15-year longitudinal study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 35 (6), 1123-1140.
- Garbarino, J. (1991). Not all bad developmental outcomes are results of child abuse. *Development and Psychopathology*, 3, 45-50.
- Grey, E. (1988) The link between child abuse and juvenile delinquency: What we know and recommendations for policy. Teoksessa G. Hotaling, D. Finkelhorn, J. Kirkpatrick, & M. Strauss (toim.) *Family Abuse and its Consequences*, (ss. 109-123). Newsbury Park, CA; Sage.
- Haapasalo, J., & Hämäläinen, T. (1996). Childhood family problems and current psychiatric problems among young violent and property offenders. *Journal of the Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 35, 1394-1401.
- Haapasalo, J., & Trembley, R. E. (1993). Physically aggressive boys from ages 6 to 12: Family background, parenting behavior, and prediction of delinquency. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 62 (5), 1044-1052.
- Hart, S.N., & Brassard, M.R. (1991). Psychological maltreatment: Progress Achieved. *Development and Psychopathology*, 3, 61-70.
- Hart, S. N., Brassard, M. R., & Karlson, H. C. (1996). Psychological maltreatment. Teoksessa J. Briere, L. Berliner, J. A. Bulkley, C. Jenny & D. Reid (toim.), *The APSAC handbook on child maltreatment* (ss. 72-89). Newsbury Park: Sage.
- Hart, S. N., Germain, R. B., & Brassard, M. R. (1987). The challenge: To better understand and combat psychological maltreatment of children and youth. Teoksessa M. R. Brassard, R. Germain & S. N. Hart (toim.), *Psychological Maltreatment of Children and Youth* (ss. 3-249). New York: Pergamon.
- Haskett, M. E., Myers, L. W., Pirrello, V. E., & Dompalis, A. O. (1995). Parenting style as a mediating link between parental emotional health and adjustment of maltreated children. *Behavioral Therapy*, 26, 625-642.
- Hatzichristou, C., & Papadatos, Y. (1993). Juvenile delinquents' perceptions of childhood parental rearing patterns. *Child Abuse & Neglect*, 17, 487-494.

- Henggeler, S. W., McKee, E., & Borduin, C. M. (1989). Is there a link between maternal neglect and adolescent delinquency? *Journal of Clinical Child Psychology*, 18 (3), 242-246.
- Henry, B., Moffitt, T., Robins, L., Earls, F., & Silva, P. (1993). Early family predictors of child and adolescent antisocial behavior: Who are the mothers of delinquents? *Criminal Behavior and Mental Health*, 3, 97-118.
- Herrenkohl, E. C., Herrenkohl, R. C., Rupert, L. J., Egolf, B. P., & Lutz, J. G. (1995). Risk factors for behavioral dysfunction: the relative impact of maltreatment, SES, physical health problems, cognitive ability, and quality of parent-child interaction. *Child Abuse and Neglect*, 19 (2), 191-203.
- Hoge, R. D., Andrews, D. A., & Leschied, A. W. (1996). An investigation of risk and protective factors in a sample of youthful offenders. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 37 (4), 419-424.
- Hovestadt, A. J., Anderson, Piercy, Cochran, & Fine (1985). A Family-of-Origin Scale. *Journal of Marital and Family Therapy*, 11 (3), 287-297.
- Howing, P. T., Wodarski, J. S., Kurtz, P. D., Gaudin, Jr., J. M., & Herbst, E. N. (1990). Child abuse and delinquency: The empirical and theoretical links. *Social Work*, 35 (3), 244-249.
- Kaufman, J., & Cicchetti, D. (1989). Effects of maltreatment on school-age children's socioemotional development: Assessments in a day-camp setting. *Developmental Psychology*, 25 (4), 516-524.
- Kolvin, I., Miller, F. J. W., Fleeting, M., & Kolvin, P. A. (1988). Social and parenting factors affecting criminal-offence rates. Findings from the Newcastle Thousand Family Study (1947-1980). *British Journal of Psychiatry*, 152, 80-90.
- Kruttschnitt, C., & Dornfeld, M. (1993). Exposure to family violence: A partial explanation for initial and subsequent levels of delinquency? *Criminal Behaviour and Mental Health*, 3, 61-75.
- Kruttschnitt, C., Ward, D., & Sheble, M. A. (1987). Abuse-resistant youth: Some factors that may inhibit violent criminal behavior. *Social Forces*, 66 (2), 501-516.
- Larsen, S. F., Thompson, C. P., & Hansen, T. (1996). Time in autobiographical memory. Teoksessa: D. C. Rubin (toim.), *Remembering our past. Studies in autobiographical memory* (ss. 129-156). Cambridge: University Press.
- Lastensuojelulaki (5.8.1983 / 683). Suomen Laki I, (ss.198-199). Helsinki, 1996: Lakimiesten kustannus.
- Läärä, E., & Lammi, S. (1989). Tilastotieteen perusteet lääketiedettä ja lähialoja varten. Kuopion yliopiston ylioppilaskunta. Kuopio.
- Malinosky-Rummel, R., & Hansen, D. J. (1993). Long-term consequences of childhood physical abuse. *Psychological Bulletin*, 114 (1), 68-79.
- Manley, C. M., Searight, H. R., Binder, A. F., & Russo, R. J. (1990). The Family-of-Origin Scale: Factorial validity for adolescents. *Family Therapy*, 17 (1), 75-82.
- McCord, J. (1988). Parental Behavior in the cycle of aggression. *Psychiatry*, 51, 14-23.

- Megargee, E. I. (1995). Assessment research in correctional settings: Methodological issues and practical problems. *Psychological Assessment*, 7 (3), 359-366.
- Nelson, K. E., Saunders, E. J., & Landsman, M. J. (1993). Chronic child neglect in perspective. *Social Work*, 38 (6), 661-671.
- Newson, J., Newson, E., & Adams, M. (1993). The social origins of delinquency. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 3, 19-29.
- Paavilainen, E., Åstedt-Kurki, P., & Paunonen, M. (1996). Lapsen kaltoinkohtelu perheessä: Pahoinpitelyä, hyväksikäyttöä, laiminlyöntiä - käsitteanalyysi. *Hoitotiede*, 8 (3), 109-118.
- Patterson, G. R. (1986). Performance models for antisocial boys. *American Psychologist*, 41, 432-444.
- Patterson, G.R., DeBaryshe, B. D., & Ramsey, E. (1989). A developmental perspective on antisocial behavior. *American Psychologist*, 44 (2), 329-335.
- Reich, W., Shayka, J. J., & Taibleson, C. (1991). *Diagnostic Interview for Children and Adolescent. Parent version (DICA-R-P)*. Washington, DC: Washington University.
- Rosenbaum, J. L. (1989). Family dysfunction and female delinquency. *Crime and Delinquency*, 35 (1), 31-44.
- Sariola, H. (1990). *Lasten väkivalta- ja seksuaalikäskemukset*. Lastensuojelun Keskusliitto. Julkaisu 85. Helsinki.
- Sariola, H., & Uutela, A. (1992). The prevalence and context of family violence against children in Finland. *Child Abuse and Neglect*, 16, 823-832.
- Schaefer, E. S. (1965). A configurational analysis of children's reports of parent behavior. *Journal of Consulting Psychology*, 29, 552-557.
- Simons, R. L., Whitbeck, L. B., Conger, R. D., & Conger, K. J. (1991). Parenting factors, social skills, and value commitments as precursors to school failure, involvement with deviant peers, and delinquent behavior. *Journal of Youth and Adolescence*, 20 (6), 645-664.
- Smith, C., & Thornberry, T. P. (1995). The relationship between childhood maltreatment and adolescent involvement in delinquency. *Criminology*, 33 (4), 451-481.
- Stein, A., & Lewis, D. O. (1992). Discovering physical abuse: Insights from a follow-up study of delinquents. *Child Abuse and Neglect*, 16, 532-531.
- Straus, M. A. (1990). The Conflicts Tactics Scales and its critics: An evaluation and new data on validity and reliability. Teoksessa M. A. Strauss & R.J Gelles (toim.), *Physical Violence in American Families: Risk Factors and Adaptations to Violence in 8145 Families* (ss. 245-261). New Brunswick: Transaction.
- Straus, M. A. (1992). *Manual for the Conflict Tactics Scale (CTS)*. Durham, NH: University of New Hampshire.
- Suomen Laki, Lastensuojelulaki 5.8.1983 / 683.
- Towberman, D. B. (1992). National survey of juvenile needs assessment. *Crime and Delinquency*, 38 (2), 230-238.
- Virtanen, T. (1996). *Lapsuuden väkivaltakokemusten ja käyttäytymisongelmien yhteys aikuisiän psykiatriisiin diagnooseihin nuorilla rikoksenteijöillä*. Pro Gradu-tutkielma, Jyväskylän yliopisto, psykologian laitos.
- Widom, C. S. (1989a). The cycle of violence. *Science*, 244, 160-166.

- Widom, C. S. (1989b). Child abuse, neglect, and adult behavior: Research design and findings on criminality, violence, and child abuse. *American Journal of Orthopsychiatry*, 59 (3), 355-367.
- Widom, C. S. (1989c). Does violence beget violence? A critical examination of the literature. *Psychological Bulletin*, 106 (1), 3-28.
- Widom, C. S. (1991). Avoidance of criminality in abused and neglected children, *Psychiatry*, 54, 162-174.
- Wolfe, D. A. (1991). *Preventing physical and emotional abuse of children*. New York: Guilford.
- Zuravin, S. J. (1991). *Research Definitions of Child Physical Abuse and Neglect: Current Problems*. Teoksessa: R. H. Starr, Jr. & D. A. Wolfe (toim.), *The effects of child abuse and neglect* (s. 100-128). London: Guilford.

Liite 1.

 Otoksen (n =89) sosioekonominen status
 ja koulusuoriutuminen

n (%)

Peruskoulutus

Peruskoulu kesken	17 (20.2)
Erityisluokkasijoitus	17 (20.2)
Peruskoulu	45 (53.6)
Lukio kesken	3 (4.8)
Lukio	1 (1.2)

Ammattikoulutus

Ei ammattikoulutusta	52 (63.4)
Ammatillisia kursseja	16 (19.5)
Ammattikoulu	14 (17.1)

Koulusuoriutuminen

Tilapäistä erityisopetusta	51 (68.9)
Heikko koulusuoriutuminen	18 (20.2)
Dysleksia (kielen ymmärtämisvaikeudet)	8 (11.4)
Sosiaalinen sopeutumattomuus	47 (66.2)

PERUSTIETOLOMAKE NUORELLE**Täyttöohje:**

Seuraavat kysymykset koskevat Sinun ja vanhempiesi/huoltajiesi henkilötietoja ja elämäntilannetta. Täytä lomake soveltuvin osin tekstaamalla. Kysy tarvittaessa lisäohjeita. Kun vastausvaihtoehtoja on useita, rengasta niistä yksi, ellei toisin mainita.

1. HENKILÖTIEDOT**1.1. Nuoren henkilötiedot**

Sukunimi: _____
 Etunimet: _____
 Syntymäaika: _____
 Ikä: _____
 Sukupuoli (rengasta oikea vaihtoehto):

- 1 tyttö
 2 poika

Kotiosoite: _____
 Puhelin: _____

1.2. Vanhempien/huoltajien henkilötiedot

Äidin/äidin paikalla olevan huoltajan henkilötiedot:

Sukunimi: _____
 Etunimet: _____
 Syntymäaika: _____
 Ikä: _____
 Kotiosoite: _____
 Puhelin kotiin: _____
 Puhelin työhön: _____

Onko kysymyksessä

- 1 biologinen äiti?
 2 äitipuoli?
 3 sijais- tai kasvatusvanhempi?
 4 adoptiovanhempi?
 5 muu (mikä? _____)?

3. PERHEENJÄSENTEN KOULUTUS JA AMMATTIASEMA

3.1. Nuoren koulunkäynti

Mikä on peruskoulutuksesi (merkitse ylin koulutus)?

- 1 ei vielä koulussa
- 2 peruskoulussa ___ luokalla
* onko kyseessä erityisluokka?
1 ei
2 kyllä
3 ei tietoa
- 3 erityiskoulussa ___ luokalla
- 4 peruskoulun oppimäärä
- 5 peruskoulun mukautettu oppimäärä (erityiskoulu)
- 6 lukiossa ___ luokalla
- 7 lukion oppimäärä, ei ylioppilastutkintoa
- 8 ylioppilas

Mikä on ammattikoulutuksesi (merkitse kaikki sopivat vaihtoehdot)?

- 1 ei ole
- 2 lyhyt kurssi (0-6 kk); mikä? _____
- 3 pitempi kurssi (yli 6 kk); mikä? _____
- 4 useita kursseja _____
- 5 oppisopimuskoulutus; mikä? _____
- 6 ammattikoulu; mikä? _____
- 7 ammatillinen opisto; mikä? _____
- 8 ammattikorkeakoulu; mikä? _____
- 9 akateeminen loppututkinto; mikä? _____

3.2. Vanhempien/huoltajien koulutus, ammatti ja työtilanne

Merkitse kaavioon vanhempien/huoltajien peruskoulutus (rengasta ylin koulutus)

Äiti/äidin paikalla oleva huoltaja:	Isä/isän paikalla oleva huoltaja:
01 kansakoulua ___ luokkaa	01 kansakoulua ___ luokkaa
02 peruskoulua ___ luokkaa	02 peruskoulua ___ luokkaa
03 keskikoulua ___ luokkaa	03 keskikoulua ___ luokkaa
04 kansakoulun oppimäärä	04 kansakoulun oppimäärä
05 peruskoulun oppimäärä	05 peruskoulun oppimäärä
06 keskikoulun oppimäärä	06 keskikoulun oppimäärä
07 peruskoulun mukautettu tai sitä vastaava oppimäärä (erityiskoulu)	07 peruskoulun mukautettu tai sitä vastaava oppimäärä (erityiskoulu)
08 lukiota ___ luokkaa	08 lukiota ___ luokkaa
09 lukion oppimäärä, ei ylioppilastutkintoa	09 lukion oppimäärä, ei ylioppilastutkintoa
10 ylioppilastutkinto	10 ylioppilastutkinto
11 en tiedä	11 en tiedä

Merkitse kaavioon vanhempien/huoltajien nykyinen ammatti ja työtilanne.

Ammatti:	Äiti/äidin paikalla oleva huoltaja:	Isä/isän paikalla oleva huoltaja:
1 en tiedä	1 en tiedä	1 en tiedä
2 ammatti on _____	2 ammatti on _____	2 ammatti on _____
Tämänhetkinen työtilanne:	1 työssä 2 työtön 3 lomautettu 4 opiskelija 5 äitiys- tai vanhempainlomalla 6 eläkkeellä 7 muu; mikä? 8 en tiedä	1 työssä 2 työtön 3 lomautettu 4 opiskelija 5 äitiys- tai vanhempainlomalla 6 eläkkeellä 7 muu; mikä? 8 en tiedä

Merkitse kaavioon vanhempien/huoltajien työpaikka ja ammattiasema.

	Äiti/äidin paikalla oleva huoltaja:	Isä/isän paikalla oleva huoltaja:
Viimeisin työpaikka:	1 en tiedä 2 työpaikka on _____	1 en tiedä 2 työpaikka on _____
Jos tällä hetkellä työssä ammattiasema on:	1 työnantaja 2 yksityisyrittäjä (esim. maanviljelijä) 3 ylempi toimihenkilö 4 alempi toimihenkilö 5 työntekijä 6 en tiedä	1 työnantaja 2 yksityisyrittäjä (esim. maanviljelijä) 3 ylempi toimihenkilö 4 alempi toimihenkilö 5 työntekijä 6 en tiedä
Bruttotulot kuukaudessa:	1 en tiedä _____ mk 2 _____ mk	1 en tiedä _____ mk 2 _____ mk
Omaisuus (esim. maatalu, osakkeita, kiinteistöjä, vene, auto, kesämökki):	1 en tiedä 2 omaisuutta on seuraavasti: _____ _____ _____	1 en tiedä 2 omaisuutta on seuraavasti: _____ _____ _____

Merkitse kaavioon vanhempien/huoltajien ammattikoulutus (rennosta kaikkii sopivat vaihtoehdot).

Äiti/äidin paikalla oleva huoltaja:	Isä/isän paikalla oleva huoltaja:
01 ei ole	01 ei ole
02 lyhyt kurssi (0-6 kk); mikä?	02 lyhyt kurssi (0-6 kk); mikä?
03 pitempi kurssi (yli 6 kk); mikä?	03 pitempi kurssi (yli 6 kk); mikä?
04 useita kursseja	04 useita kursseja
05 oppisopimuskoulutus; mikä?	05 oppisopimuskoulutus; mikä?
06 ammattikoulu; mikä?	06 ammattikoulu; mikä?
07 ammatillinen opisto; mikä?	07 ammatillinen opisto; mikä?
08 ammattikorkeakoulu; mikä?	08 ammattikorkeakoulu; mikä?
09 akateeminen loppututkinto; mikä?	09 akateeminen loppututkinto; mikä?
10 en tiedä	10 en tiedä

**KIITOS VASTAUKSISTASI! TARKISTATHAN
VIELÄ, ETTÄ OLET VASTANNUT KAIKKIIN
SOVELTUVIIN KOHTIIN.**

<p style="text-align: center;">KYSELY PAISKUNNALLE</p> <p>Päiväys: _____</p> <p>Nimi: _____</p> <p style="text-align: center;">KAIKKI ANTAMASI TIEDOT OVAT EHDOTTOMAN LUOTTAMUKSELLISIA JA JÄÄVÄT VAIN TUTKIJOIDEN KÄYTTÖÖN.</p>
--

I.UE VASTAAJALLE SEURAAVA OHJE:

Vuokka partekunta tulisi toimeen keskenään kuinka hyvin tahansa, puoliset voivat aika ajoin olla eri mieltä keskenään, harmittava toiseen tai vain ruhjalla tai tapella, koska he ovat pahalla tuulella tai väsynyttä - tai jostakin muusta syystä. He käyttävät myös monia erilaisia tapoja erimielisyyksien selvittämisessä. Sanon nyt jotakin asioita, joita sinä ja puolisesi tai kumppanisi saatatsitte tehdä, kun teillä on riita. Haluaisin sinun kertovan minulle, kuinka monta kertaa (kerran, kahdesti, 3-5 kertaa, 6-10 kertaa, 11-20 kertaa tai yli 20 kertaa) kuluneen vuoden aikana

Annetun vastaajalle lomake, johon on merkitty seuraavat vaihtoehdot:

1 = kerran, 2 = kahdesti, 3 = 3-5 kertaa, 4 = 6-10 kertaa, 5 = 11-20 kertaa, 6 = yli 20 kertaa, 0 = ei koskaan. Kunkin tapahtuman A - U kohdalla kysytään ensin vastaajan käyttäytymisestä kuluneen vuoden aikana ja sitten kumppanin käyttäytymisestä. Jos vastauksena on "ei koskaan" kummankin kohdalla, kysytään "Onko tätä koskaan tapahtunut?".

	SINÄ	PUOLISESI	Onko tätä koskaan tapahtunut?
A. keskustelit asiasta rauhallisesti	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
A. keskustelit asiasta rauhallisesti		1 2 3 4 5 6 0	1 0
B. hankit tietoa, joka tuki sinun näkökulmaasi	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
B. hankki tietoa, joka tuki hänen näkökulmaansa		1 2 3 4 5 6 0	1 0
C. toit mukaan tai yritti tuoda mukaan jonkun auttamaan asioiden selvittämisessä	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
C. toi mukaan tai yritti tuoda mukaan jonkun auttamaan asioiden selvittämisessä		1 2 3 4 5 6 0	1 0
D. loukkasit häntä tai kirosit häntä	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
D. loukkasi sinua tai kirosi sinulle		1 2 3 4 5 6 0	1 0
E. mokitit tai kieltäytyit keskustelemasta asiasta	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0

E. mokitit tai kieltäytyi keskustelemasta asiasta	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
F. lähdit ovet paukkuen ulos huoneesta tai talosta	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
F. lähiti ovet paukkuen ulos huoneesta tai talosta	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
G. itkit	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
G. itki	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
H. teit tai sanoit jotakin vain hänen kiusakseen	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
H. teki tai sanoit jotakin vain sinun kiusaksesi	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
I. uhkasit lyödä tai heittää jotakin häntä kohti	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
I. uhkasi lyödä tai heittää jotakin sinua kohti	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
J. heitit, iskit säpäleiksi, löit tai potkaisit jotakin	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
J. heitti, iski säpäleiksi, löi tai potkaisi jotakin	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
K. heitit jotakin häntä kohti	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
K. heitti jotakin sinua kohti	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
L. tönäisit häntä, kävit kiinni häneen, vedit huuksista, ravistelit ankarasti tai tuupit häntä	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
L. tönäisi sinua, kävi kiinni sinuun, veti huuksista, ravisteli ankarasti tai tuuppi sinua	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
M. laimäytti häntä	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
M. laimäytti sinua	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
N. potkaisit, purit tai löit häntä nyrkillä	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
N. potkaisi, puri tai löi sinua nyrkillä	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
O. löit tai yritit lyödä häntä jollakin	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
O. loi tai yritti lyödä sinua jollakin	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
P. haukkasit hänet	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0
P. haukkasi sinut	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 0

Q kuristit häntä 1 2 3 4 5 6 0 1 2 3 4 5 6 0 1 0
 Q kuristi sinua 1 2 3 4 5 6 0 1 0

R poltti häntä tupakalla, 1 2 3 4 5 6 0 1 0
 kuunnalla esineellä tai

R poltti sinua tupakalla, 1 2 3 4 5 6 0 1 0
 kuunnalla esineellä tai

S ulkasi häntä veitsellä tai 1 2 3 4 5 6 0 1 0
 aseella

S ulkasi sinua veitsellä tai 1 2 3 4 5 6 0 1 0
 aseella

T käytti veistä tai ammuut 1 2 3 4 5 6 0 1 0
 T käytti veistä tai ampui 1 2 3 4 5 6 0 1 0

U muuta: 1 2 3 4 5 6 0 1 0
 U muuta: 1 2 3 4 5 6 0 1 0

Jos jokin asioista K - U on tapahtunut, kysytään seuraavaa:

Sanoit, että sinun ja kumppanisi välillä on esiintynyt ruumiillista väkivaltaa kuluneen vuoden aikana. Haluaisin, että kertoisit minulle, kuinka riita alkoi, miten se eteni ja kuinka se päättyi. Voit käyttää tätä lomaketta apuna, mutta sinun ei tarvitse käyttää siinä olevia luokkia, elleivät ne sovellu tilanteeseen (annetaan lomake).

Mikä aloitti riidan, joka johti _____ (viimeinen valittu tapahtuma asioista K - U). (Kirjataan vastaus tapahtuman 1 kohdalle.) Mikä oli ensimmäinen asia, joka tapahtui tämän jälkeen? (Kirjataan vastaus tapahtuman 2 kohdalle ja merkitään, kuka sen teki ja kenelle. Sen jälkeen jatketaan tapahtumaan 3. Kysytään vastaajalta, mitä tapahtui seuraavaksi, kunnes koko riita on käyty läpi.)

Tapahtuma: _____ Kuka sen teki? Kenelle?
 1 _____ 1 vastaaja 1
 2 _____ 2 kumppani 2
 3 _____ 3 joku muu 3
 2 _____ 1 2 3 1 2 3
 3 _____ 1 2 3 1 2 3
 4 _____ 1 2 3 1 2 3
 5 _____ 1 2 3 1 2 3
 6 _____ 1 2 3 1 2 3
 7 _____ 1 2 3 1 2 3
 8 _____ 1 2 3 1 2 3
 9 _____ 1 2 3 1 2 3
 10 _____ 1 2 3 1 2 3

LASTA KOSKEVA KYSELY

Päiväys: _____
 Vastaajan nimi: _____
 Lapsen nimi: _____
 Lapsen syntymäaika: _____

KAIKKI ANTIMASI TIEDOT OVAT EHDOTTOMAN
 LUOTTAMUKSELLISIA JA JÄÄVÄT VAIN TUTKIJOIDEN KÄYTTÖÖN.

I.U.E. VASTAANJÄLLE SEURAAVA OILJE:

Vanhemmat ja lapset käyttävät uonia erilaisia tapoja keskinäisten erimielisyyksiensä selvittämisessä. Sanon nyt jollakin asioita, joita sinä tai puoliso olette suattaneet tehdä, kun teillä on ollut ongelmia (lapsen nimi) kanssa. Haluaisin sinun kertovan, miten usein sinä ja puoliso toimitte sanotulla tavalla kuluneen vuoden aikana:

Annetaan vastaajalle lomake, johon on merkitty seuraavat vaihtoehdot:

1 = kerran, 2 = kahdesti, 3 = 3-5 kertaa, 4 = 6-10 kertaa, 5 = 11-20 kertaa, 6 = yli 20 kertaa, 0 = ei koskaan. Kunkin tapahtuman A - U kohdalla kysytään ensin vastaajan käyttäytymisestä kuluneen vuoden aikana ja sitten kumppanin käyttäytymisestä. Jos vastauksena on "ei koskaan", kysytään "Onko tätä koskaan tapahtunut?".

	SINÄ	PUOLISO	Onko tätä koskaan tapahtunut?
A. keskustelit asiasta rauhallisesti _____:n kanssa	1 2 3 4 5 6 0	1 0	1 = kyllä 0 = ei
A. keskustelit asiasta rauhallisesti _____:n kanssa	1 2 3 4 5 6 0	1 0	
B. hankit tietoa, joka tuki sinun näkökulmaasi	1 2 3 4 5 6 0	1 0	
B. hankki tietoa, joka tuki hänen näkökulmaansa	1 2 3 4 5 6 0	1 0	
C. toit mukaan tai yritit tuoda mukaan jonkun auttamaan asioiden selvittämisessä	1 2 3 4 5 6 0	1 0	
C. toi mukaan tai yritti tuoda mukaan jonkun auttamaan asioiden selvittämisessä	1 2 3 4 5 6 0	1 0	
D. loukkasit häntä tai kiroilit hänelle	1 2 3 4 5 6 0	1 0	
D. loukkasi häntä tai kiroili hänelle	1 2 3 4 5 6 0	1 0	
E. mokotit tai kieltäytyit puhumasta asiasta	1 2 3 4 5 6 0	1 0	
E. mokotti tai kieltäytyi puhumasta asiasta	1 2 3 4 5 6 0	1 0	

asiasta

1 2 3 4 5 6 0 1 0

F. lahdit ovet paukkuun ulos huoneesta tai talosta

1 2 3 4 5 6 0 1 0

F. lähti ovet paukkuun ulos huoneesta tai talosta

1 2 3 4 5 6 0 1 0

G. itkit

1 2 3 4 5 6 0 1 0

G. itki

1 2 3 4 5 6 0 1 0

H. teit tai sanoit jotakin vain hänen kiusakseen

1 2 3 4 5 6 0 1 0

H. teki tai sanoit jotakin vain hänen kiusakseen

1 2 3 4 5 6 0 1 0

I. uhkasit lyödä tai heittää jotakin häntä kohti

1 2 3 4 5 6 0 1 0

I. uhkasi lyödä tai heittää jotakin häntä kohti

1 2 3 4 5 6 0 1 0

J. heitit, iskit säpäleiksi, löit tai potkaisit jotakin

1 2 3 4 5 6 0 1 0

J. heitti, iski säpäleiksi, löi tai potkaisi jotakin

1 2 3 4 5 6 0 1 0

K. heitit jotakin häntä kohti

1 2 3 4 5 6 0 1 0

K. heitti jotakin häntä kohti

1 2 3 4 5 6 0 1 0

L. tönäisit häntä, kävit kiinni häneen, annoit "tukkapolyyä", ravistelit ankarasti tai tuupit häntä

1 2 3 4 5 6 0 1 0

L. tönäisi häntä, kävi kiinni häneen, antoi "tukkapolyyä", ravisteli ankarasti tai tuuppi häntä

1 2 3 4 5 6 0 1 0

M. laimäytit häntä tai annoit hänelle selkään

1 2 3 4 5 6 0 1 0

M. laimäytti häntä tai antoi hänelle selkään

1 2 3 4 5 6 0 1 0

N. potkaisit, purit tai löit häntä nyrkillä

1 2 3 4 5 6 0 1 0

N. potkasi, puri tai löi häntä nyrkillä

1 2 3 4 5 6 0 1 0

O. löit tai yritit lyödä häntä jollakin

1 2 3 4 5 6 0 1 0

O. loi tai yritti lyödä häntä jollakin

1 2 3 4 5 6 0 1 0

P. hakkasit hänet

1 2 3 4 5 6 0 1 0

P. hakkasi hänet

1 2 3 4 5 6 0 1 0

Q korisiti häntä
 Q korisiti häntä

1 2 3 4 5 6 0
 1 2 3 4 5 6 0 1 0

R. poltti häntä tupakalla,
 kuumalla esineellä tai
 kuumalla vedellä
 R. poltti häntä tupakalla,
 kuumalla esineellä tai
 kuumalla vedellä

1 2 3 4 5 6 0
 1 2 3 4 5 6 0 1 0

S. uhkasi häntä veitsellä tai
 aseella
 S. uhkasi häntä veitsellä tai
 aseella

1 2 3 4 5 6 0
 1 2 3 4 5 6 0 1 0

T. käytti veistä tai ammuin
 T. käytti veistä tai ampui

1 2 3 4 5 6 0
 1 2 3 4 5 6 0 1 0

U. muuta: _____
 U. muuta: _____

SISARUSTEN VÄLISET RISTIRIIDAT
 KYSELY VANHEMMILLE

Päiväys: _____

Vastataajan nimi: _____

Lapsen nimi: _____

Lapsen syntymäaika: _____

Sisarusten nimet:

1. _____ Syntymäaika: _____

2. _____ Syntymäaika: _____

3. _____ Syntymäaika: _____

4. _____ Syntymäaika: _____

5. _____ Syntymäaika: _____

KAIKKI ANTAMASI TIEDOT OVAT EHDOTTOMAN
 LUOTTAMUKSELLISIA JA JÄÄVÄT VAIN TUTKIJOIDEN KÄYTTÖÖN.

I.UE VASTAAJALLE SEURAAVA OHJE:

Joissakin lapsiperheissä lapsilla näyttää aina olevan nahinoita, tappeluja, erimielisyyksiä tai miten niitä nyt halutaankin kutsua. Lapset käyttävät monia eri tapoja keskinäisten erimielisyyksiensä selvittämisessä. Sanon nyt joitakin asioita, joita _____ (lapsen nimi) on saattanut tehdä, kun hänellä on ollut epäsuopua toisen/toisten _____ perheenne lapsen/lasten kanssa. Haluaisin tietää, miten usein _____ (lapsen nimi) toimi mainitulla tavalla kuluneen vuoden aikana.

Annetuan vastajalle lomake, johon on merkitty seuraavat vaihtoehdot: 0 = ei koskaan, 1 = kerran, 2 = kahdesti, 3 = 3-5 kertaa, 4 = 6-10 kertaa, 5 = 11-20 kertaa, 6 = yli 20 kertaa, 7 = en tiedä. Jos vastauksena on "ei koskaan" tai "en tiedä", kysytään "Onko tätä koskaan tapahtunut?".

	Kertoja vuoden aikana:							Onko tätä koskaan tapahtunut?
	0	1	2	3-5	6-10	11-20	yli 20	
A. keskusteli asiasta rauhallisesti	0	1	2	3	4	5	6	? 1 2 ?
B. hankki tietoa, joka tuki hänen näkökulmaansa	0	1	2	3	4	5	6	? 1 2 ?
C. toi mukaan tai yritti tuoda mukaan jonkun auttamaan asioiden selvittämisessä	0	1	2	3	4	5	6	? 1 2 ?
D. loukkasi toista tai kiioiti hänelle	0	1	2	3	4	5	6	? 1 2 ?
E. sukkotti tai kieltäytyi puhumasta asiasta	0	1	2	3	4	5	6	? 1 2 ?
F. lahti ovet paukkuun huoneesta tai talosta	0	1	2	3	4	5	6	? 1 2 ?
G. itki	0	1	2	3	4	5	6	? 1 2 ?
H. teki tai sanoi jotakin	0	1	2	3	4	5	6	? 1 2 ?

vain toisen kiusaksi 0 1 2 3 4 5 6 ? 1 2 ?

I. uhkasi lyödä tai heittää jotakin toista kohti 0 1 2 3 4 5 6 ? 1 2 ?

J. heitti, iski säpöleiksi, löi tai potkaisi jotakin 0 1 2 3 4 5 6 ? 1 2 ?

K. heitti jotakin toista kohti 0 1 2 3 4 5 6 ? 1 2 ?

L. tönäisi, kävi kiinni toiseen, veti hiuksista, ravisteli ankarasti tai tuoppi häntä 0 1 2 3 4 5 6 ? 1 2 ?

M. läimäytti tai antoi sulkaan toiselle 0 1 2 3 4 5 6 ? 1 2 ?

N. potkaisi, puri tai löi nyrkillä 0 1 2 3 4 5 6 ? 1 2 ?

O. löi tai yritti lyödä jollakin 0 1 2 3 4 5 6 ? 1 2 ?

P. hakkasi toisen 0 1 2 3 4 5 6 ? 1 2 ?

Q. kuristi toista 0 1 2 3 4 5 6 ? 1 2 ?

R. poltti toista tupakalla, kuumalla esineellä tai kuumalla vedellä 0 1 2 3 4 5 6 ? 1 2 ?

S. uhkasi veitsellä tai aseella 0 1 2 3 4 5 6 ? 1 2 ?

T. käytti veistä tai asetta 0 1 2 3 4 5 6 ? 1 2 ?

U. muuta: _____ 0 1 2 3 4 5 6 ? 1 2 ?

**SISARUSTEN VÄLISET RISTIRIIDAT
KYSELY LAPSELLE**

Päiväys: _____

Vastaajan nimi: _____

Sisarusten nimet:

1. _____ Syntymäaika: _____
2. _____ Syntymäaika: _____
3. _____ Syntymäaika: _____
4. _____ Syntymäaika: _____
5. _____ Syntymäaika: _____

**KAIKKI ANTAMASI TIEDOT OVAT EHDOTTOMAN
LUOTTAMUKSELLISIA JA JAAVAT VAIN TUTKIJOIDEN KÄYTTÖÖN.**

LUE VASTAAJALLE SEURAAVA OHJE:

Yritä miettiä, kenen veljesi tai sisaresi kanssa sinulla oli eniten erinielisyyskysiä tai riitoja viimeisen kouluvuotesi aikana ja vastaa sitten seuraaviin kysymyksiin.

A. Asuiko läänä veli tai sisar kotona sinä vuotena?

- 0 ei
1 kyllä
9 ei ollut elossa enää

B. Sisaruksen nimi: _____

C. Onko hän sinua _____

- 1 vanhempi; kuinka monta vuotta? _____
2 nuorempi; kuinka monta vuotta? _____
3 samankokoinen kaksonen _____
9 ei tietoa?

D. Mitkä sinusta olivat kolme vakavinta riitaa tai erinielisyyskysiä sinun ja _____:n välillä viimeisen kouluvuotesi aikana?

1. _____
2. _____
3. _____

E. Mikä edellä olevista erinielisyyskysiästä tai riidoista oli sinusta kaikkein suurin?
1 2 3

LUE VASTAAJALLE SEURAAVA OHJE:

Sanon nyt asioita, joita sinä ja _____ (sisaruksen nimi) olette voineet tehdä, kun teillä oli riitaa. Haluaisin sinun kertovan, miten usein sinä ja _____ olette tehneet kuvattuja asioita viimeisen kouluvuotesi aikana.

Annetaan vastaanajalle lomake, johon on merkitty seuraavat vaihtoehdot: 0 = ei koskaan, 1 = kerran, 2 = kahdesti tai kolmesti, 3 = usein, mutta ei kuukausittain, 4 = noin kerran kuukaudessa, 5 = useammin kuin kerran kuukaudessa.

Kertoja vuoden aikana:

SISARUS MINÄ

A. keskusteli asiasta
rauhallisesti

0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

B. hankki tietoa, joka
tuki hänen näkökul-

maansa 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

G. toi mukaan tai
yritti tuoda mukaan
jonkun auttamaan
asioiden selvittämisessä 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

H. loukkasi toista tai
kiveli hänelle 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

I. nokotti tai kielitöyryi
puhumasta asiasta 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

J. lahti ovet paukkuun
huoneesta tai talosta 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

K. itki 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

L. teki tai sanoi jotakin
vain toisen kiusaksi 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

M. uhkasi lyödä tai
heitätä jotakin toista
kohti 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

N. heitti, iski säpäläksi,
loi tai potkaisi jotakin
0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

O. heitti jotakin toista
kohti 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

P. tönäisi, kavi kiinni
toiseen, veti hiuksista,
ravisteli ankarasti tai
tuoppi häntä 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

Q. laimäytti tai antoi
selkään toiselle 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

R. potkaisi, puri tai loi
nyrkillä 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

S. loi tai yritti lyödä
jollakin 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

T. laukkasi toisen
0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

U. kuristi toista
0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

V. poltti toista tupakalla,
kuumalla esineellä tai
kuumalla vedellä 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

S. uhkasi veitsellä tai
aseella 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

T. käytti veistä tai
asetta 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

U. muuta: _____ 0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5

VANHEMPIA KOSKEVA KYSELY

Päiväys: _____

Vastaajan nimi: _____

Vanhempien nimet:

1. Äiti: _____

2. Isä: _____

KAIKKI ANTAMASI TIEDOT OVAT EHDOTTOMAN LUOTTAMUKSELLISIA JA JÄÄVÄT VAIN TUTKIJOIDEN KÄYTTÖÖN.

LUE VASTAAJALLE SEURAAVA OHJE:

Vanhemmat ja lapset käyttävät monia erilaisia tapoja keskinäisten erinäisyyksiensä selvittämisessä. Sanon nyt joitakin asioita, joita sinä ja isäsi tai sinä ja äitisi olette saattaneet tehdä, kun teillä oli riita. Haluaisin sinun kertovan, miten usein sinä ja vanhemmasi toimitte sanotulla tavalla kuluneen vuoden aikana.

Annetaan vastaajalle lomake, johon on merkitty seuraavat vaihtoehdot: 0 = ei koskaan, 1 = kerran, 2 = kahdesti tai kolmesti, 3 = usein, mutta ei kuukausittain, 4 = noin kerran kuukaudessa, 5 = useammin kuin kerran kuukaudessa.

Kertoja vuoden aikana:

	MINÄ	ÄITI	ISÄ
A. keskustelit asiasta rauhallisesti äidin/isän kanssa	0 1 2 3 4 5		
A. keskusteli asiasta rauhallisesti sinun kanssasi		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
B. hankit tietoa, joka tuki sinun näkökulmaasi	0 1 2 3 4 5		
B. hankki tietoa, joka tuki hänen näkökulmaansa		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
C. toit mukaan tai yritit tuoda mukaan jonkun auttamaan asioiden selvittämisessä	0 1 2 3 4 5		
C. toi mukaan tai yritti tuoda mukaan jonkun auttamaan asioiden selvittämisessä		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
D. loukkasit häntä tai kiroilit hänelle	0 1 2 3 4 5		
D. loukkasi häntä tai kiroili hänelle		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
E. mököit tai kieltäydyit puhumasta asiasta	0 1 2 3 4 5		
E. mökötti tai kieltäytyi puhumasta asiasta		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5
F. lähdit ovet paukkuun ulos huoneesta tai talosta	0 1 2 3 4 5		
F. lähti ovet paukkuun ulos huoneesta		0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5

tai talusta					
G. itku	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	kuumalla vedellä	0 1 2 3 4 5
G. itki	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	R. poltti sinua tupakalla, kuumalla esineellä tai kuumalla vedellä	0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5
H. teit tai sanoit jotakin vain hänen kiusakseen	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	S. uhkasit häntä veitsellä tai aseella	0 1 2 3 4 5
H. teki tai sanoi jotakin vain sinun kiusakseen	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	S. uhkasi sinua veitsellä tai aseella	0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5
I. uhkasit lyödä tai heittää jotakin häntä kohti	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	T. käytti veistä tai ammuut	0 1 2 3 4 5
I. uhkasi lyödä tai heittää jotakin sinua kohti	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	T. käytti veistä tai ampui	0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5
J. heittit, iskit säpäleiksi, löit tai potkaisit jotakin	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	U. muuta: _____	0 1 2 3 4 5
J. heitti, iski säpäleiksi, löi tai potkaisi jotakin	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	U. muuta: _____	0 1 2 3 4 5 0 1 2 3 4 5
K. heittit jotakin häntä kohti	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	Mikä sinusta olivat kolme vakavinta riitaa tai erimielisyyttä sinun ja vanhempiesi välillä lapsuutesi ja nuoruutesi aikana?	
K. heitti jotakin sinua kohti	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	Isän kanssa:	
L. tonaisit häntä, kävit kiinni häneen, vedit hiuksista, ravis- telit ankarasti tai tuupit häntä	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	1. _____	
L. tonaisit sinua, kävi kiinni sinuun, auttoi "tukkapölyä", ravistelit ankarasti tai tuuppi sinua	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	2. _____	
M. läimäytti häntä	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	3. _____	
M. läimäytti sinua tai antoi sinulle selkään	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	Mikä edellä olevista erimielisyyksistä tai riidoista oli sinusta kaikkein suurin?	
N. potkaisit, purit tai löit häntä nyrkillä	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	1 2 3	
N. potkaisi, puri tai löi sinua nyrkillä	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	Aidin kanssa:	
O. löit tai yritit lyödä häntä jollakin	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	1. _____	
O. löi tai yritti lyödä sinua jollakin	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	2. _____	
P. hakkasit hänet	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	3. _____	
P. hakkasi sinut	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	E. Mikä edellä olevista erimielisyyksistä tai riidoista oli sinusta kaikkein suurin?	
Q. kuristit häntä	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	1 2 3	
Q. kuristi sinua	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5	0 1 2 3 4 5		
R. poltti häntä tupakalla, kuumalla esineellä tai					

Vanhemmat täyttivät vastaavan kyselyn omasta näkökulmastaan otsikolla ”Lapseni ja minä”.

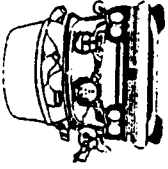
VANHEMPANI JA MINÄ

Päiväys: _____

Nimi: _____

Syntymäaika: _____

Ketkä olivat pääasiallisia kasvattajiasi kotona alle 17-vuotiaana (esim. äiti ja isä, äiti ja isäpuoli, vain äiti)? _____

**NYT VOIT SUIRTÄ SEURAVALLE SIVULLE JA LUKEA TARKKAAN
KYSELYLOMAKEEN TÄYTTÖOHJEET.**

**KAIKKI ANTAMASI TIEDOT OVAT EHDOTTOMAN
LUOTTAMUKSELLISIA JA JÄÄVÄT VAIN TUTKIJOIDEN KÄYTTÖÖN.**

Kyselylomakkeen täyttöhjeet

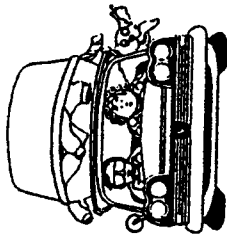
Haluaisimme tietää enemmän niistä eri kokemuksista, joita ihmisillä on ollut perheissään. Pyydämme sen vuoksi joukkoa ihmisiä kertomaan lapsuudenaikaisista kokemuksistaan.

Jos olet alle kuusitoistavuotias ja olet asunut kotona tähän asti, vastaa kysymyksiin sen mukaan, kuinka ne kuvaavat sitä, mitä kotonasi tapahtuu.

Jos lähdit kotoa ennen kuudentoista vuoden ikää, vastaa niin kuin olisit vastannut ennen kotoa lähtöäsi.

Jos olet yli kuusitoistavuotias ja asuit aina kotonasi siihen asti, vastaa niin kuin olisit vastannut kuusitoistavuotiaana.

Jos et kasvanut oikean äitisi tai isäsi kanssa, vaan joku muu oli vanhempasi paikalla elämässäsi, kuvaa tätä henkilöä.

Lue jokainen väite seuraavilta sivuilta ja rengasta vastaus, joka tarkimminkin kuvaa sitä tapaa, jolla vanhempasi käyttäytyy sinua kohtaan. **VARMISTU SIITÄ, ETTÄ OLET MERKINNYT VASTAUKSEN JOKAISEEN VAITTEESEEN KUMMANKIN VANHEMMAN OSALTA.**

Jos olet sitä mieltä, että väite **SOPII** vanhempaasi, rengasta **S**.

Jos olet sitä mieltä, että väite **SOPII JOSSAIN MÄÄRIN** vanhempaasi, rengasta **JM**.

Jos olet sitä mieltä, että väite **EI SOVI** vanhempaasi, rengasta **E**.

ALOITAMME ÄITÄ TAI ÄIDIN PAIKALLA OLLUTTA HENKILÖÄ KOSKEVILLA KYSYMYKSILLÄ:

ÄITÄ koskevat kysymykset:

Sopii **Jossain määrin sopii** **Ei sovi**

S	JM	E	1. Saa minut tuntemaan oloni paremmaksi, kun olen puhunut huolistani hänen kanssaan.
S	JM	E	2. Juttelee mielellään minulle ja viettää kanssani paljon aikaa.
S	JM	E	3. Ei ole kovin kärsivällinen minua kohtaan.
S	JM	E	4. Pitää huolta siitä, että tiedän täsmälleen, mitä saan tai mitä en saa tehdä.
S	JM	E	5. Sanoo, että olen hyväluontoinen.
S	JM	E	6. Haluaa tietää tarkkaan, missä olen ja mitä olen tekemässä.
S	JM	E	7. Päättää, keiden kavereiden kanssa voin kulkea.
S	JM	E	8. Unohtaa pian laatimansa säännön.
S	JM	E	9. Ei välitä, jos kiuseoitelen häntä joissakin asioissa.
S	JM	E	10. On lempeä minua kohtaan.
S	JM	E	11. Ei puhu kanssani kovin paljon.
S	JM	E	12. Ei halua puhua minulle silloin, kun en ole hänelle mieliksi.
S	JM	E	13. Tuntuu näkevän enemmänkin hyvät kuin huonot puoleni.
S	JM	E	14. Ei anna minun käydä eri paikoissa, koska minulle saattaisi tapahtua jotakin.
S	JM	E	15. Pitää ajatuksiani typerinä.
S	JM	E	16. On hyvin ankara minua kohtaan.
S	JM	E	17. Sanoo minun olevan hauskannäköinen.
S	JM	E	18. Tuntee itsensä loukkaantuneeksi silloin, kun en noudata neuvoja.

ÄITILÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin
sopii

- S JM E 19. On aina sanomassa minulle, miten minun pitäisi käyttäytyä.
- S JM E 20. Ei tavallisesti saa selville rikkomuksiani.
- S JM E 21. Pitää hauskana sitä, kun tuon kavereita kotiin.
- S JM E 22. On huolissaan siitä, mitä minusta tulee, koska hän ottaa vakavasti kaikki tekoseni.
- S JM E 23. Viettää hyvin vähän aikaa kanssani.
- S JM E 24. Antaa minun mennä ulos niin usein kuin minua huvittaa.
- S JM E 25. Puhuu melkein aina minulle lämpimällä ja ystävällisellä äänellä.
- S JM E 26. Keksii aina asioita, jotka ovat minulle mieleen.
- S JM E 27. Sanoo, että olen ongelmatapaus.
- S JM E 28. Pitää tärkeänä sitä, että on paljon sääntöjä ja että niistä pidetään kiinni.
- S JM E 29. Kertoo minulle, miten paljon hän rakastaa minua.
- S JM E 30. On aina tarkistamassa, mitä olen puuhannut koulussa tai vapaa-ajalla.
- S JM E 31. Muistuttaa minua jatkuvasti asioista, joita en saa tehdä.
- S JM E 32. Rankaisee minua jostakin asiasta tänään, mutta ei väliä siitä huomenna.
- S JM E 33. Antaa minun sanoa hänelle, jos minusta omat ajatukseni ovat parempia kuin hänen.
- S JM E 34. Päästää minut helpolla, jos teen jotain väärin.
- S JM E 35. Ei juuri koskaan tuo minulle yllätystä tai lahjaa.
- S JM E 36. Joskus kun hän paheksuu jotain, hän ei sano mitään mutta on jonkin aikaa kylmä ja etäinen.

ÄITILÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin
sopii

- S JM E 37. Ymmärtää ongelmiani ja huoliani.
- S JM E 38. Näyttää murehtivan sitä, että olen aikuistumassa ja vietan enemmän aikaa poissa kotoa.
- S JM E 39. Unohtaa auttaa minua, kun tarvitsen sitä.
- S JM E 40. Pitää kiinni säännöstä sen sijaan, että sallisi paljon poikkeuksia.
- S JM E 41. Puhuu mielellään kanssani siitä, mitä hän on lkenut.
- S JM E 42. On sitä mieltä, että en ole kiitollinen, jos en tottele.
- S JM E 43. Ilmoittaa minulle tarkalleen, miten minun pitää tehdä työni.
- S JM E 44. Ei kiinnitä paljon huomiota rikkomuksiini.
- S JM E 45. Haluaa minun valitsevan oman tapani tehdä asioita.
- S JM E 46. Jos rikon lupauksen, ei luota minuun taas pitkään aikaan.
- S JM E 47. Ei näytä ajattelevan minua kovin usein tehdessään erilaisia asioita.
- S JM E 48. Ei ilmoita minulle, mihin aikaan minun täytyy olla kotona, kun menen ulos.
- S JM E 49. Juttelee asioista oikein mielellään kanssani.
- S JM E 50. Antaa minulle paljon hoivaa ja huomiota.
- S JM E 51. Toivoo joskus, ettei hänellä olisi yhtään lapsia.
- S JM E 52. Uskoo, että kaikista huonoista käyttäytymistavoistani pitäisi rangaista jollakin tavoin.
- S JM E 53. Halaa ja suukottelee minua usein.
- S JM E 54. Pyyttää minua kertomaan kaiken mitä tapahtuu, kun olen poissa kotoa.

ÄITTIÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin sopii

S	JM	E	55. Ei unohda kovin nopeasti niitä asioita, jotka teen väärin.
S	JM	E	56. Antaa joskus minun tehdä asioita, joiden hän sanoo olevan väärin.
S	JM	E	57. Haluaa minun kertovan hänelle, jos en pidä tavasta, jolla hän kohtelee minua.
S	JM	E	58. Ei pysty sanomaan "ei" mihinkään, mitä haluan.
S	JM	E	59. On sitä mieltä, että olen vain joku, jota "läytyy sietää".
S	JM	E	60. Puhuu minulle kylmällä, asiallisella äänellä, jos loukkaan häntä.
S	JM	E	61. Lähtee oikein mielellään ajeluille, matkoille tai kyläilemään kanssani.
S	JM	E	62. On huolissaan minusta, kun olen poissa.
S	JM	E	63. Unohtaa hankkia minulle tavaroita, joita tarvitsen.
S	JM	E	64. Antaa kovia rangaistuksia.
S	JM	E	65. Pitää tärkeänä rakkauden osoittamista minua kohtaan.
S	JM	E	66. Pahoittaa mielensä tekemisistäni.
S	JM	E	67. Sanoo minulle, miten minun pitää viettää vapaa-aikani.
S	JM	E	68. Ei vaatimalla vaadi, että teen läksyni.
S	JM	E	69. Antaa minun auttaa päättämään, miten tehdään meillä kulloinkin tekeillä olevat asiat.
S	JM	E	70. Sanoo, että jonakin päivänä minua rangaistaan huonosta käytöksestäni.
S	JM	E	71. Ei tunnu pitävän hauskana puuhaamista minun kanssani.

ÄITTIÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin sopii

S	JM	E	72. Antaa minulle niin paljon vapautta kuin haluan.
S	JM	E	73. Hymyilee minulle hyvin usein.
S	JM	E	74. Luopuu usein jostakin hankkiakseen jotain minulle.
S	JM	E	75. On aina kimpussani.
S	JM	E	76. Pitää huolta siitä, että olen ajoissa tullessani koulusta kotiin tai aterioille.
S	JM	E	77. Yrittää kohdella minua tasavertaisena.
S	JM	E	78. Valvoo tarkasti minua varmistaakseen, että minulla on oikeanlaisia ystäviä.
S	JM	E	79. Pysyttelee kannoillani ja katsoo, että teen työni loppuun.
S	JM	E	80. Luottaa mielialoihinsa siinä, pidetäänkö jokin sääntö voimassa vai ei.
S	JM	E	81. Saa minut tuntemaan oloni vapautuneeksi, kun olen hänen seurassaan.
S	JM	E	82. Puolustelee huonoo käytöstäni.
S	JM	E	83. Ej osoita, että hän rakastaa minua.
S	JM	E	84. On vähemmän ystävällinen minua kohtaan, jos en näe asioita hänen tavallaan.
S	JM	E	85. Pystyy saamaan minut tuntemaan oloni paremmaksi, kun olen poissa toiltani.
S	JM	E	86. Osallistuu hyvin tiiviisti elämäni.
S	JM	E	87. Valittaa melkein aina tekemisistäni.
S	JM	E	88. Rankaisee minua, jos en tottele.
S	JM	E	89. Kuuntelee aina ajatuksiani ja mielipiteitäni.

ÄITIÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin
sopii

S	JM	E	90. Sanoo minulle, miten paljon hän on kärsinyt takiani.
S	JM	E	91. Haluaisi pystyä koko ajan sanomaan minulle, mitä minun on tehtävä.
S	JM	E	92. Ei ota selvää asioista nähdäkseen, olenko tehnyt sen, mitä hän käski.
S	JM	E	93. Kysyy minulta, miten meidän minun mielestäni pitäisi tehdä asioita.
S	JM	E	94. Ajattelee rikkomuksiani ja puhuu niistä kauan sen jälkeen, kun ne ovat tapahtuneet.
S	JM	E	95. Meillä ei ole kovin monia yhteisiä barrastuksia.
S	JM	E	96. Antaa kyselemättä minun mennä mihin tahansa minua huvittaa.
S	JM	E	97. Pitää hauskana puuhaamista minun kanssani.
S	JM	E	98. Saa minut tuntemaan itseni tärkeimmäksi ihmiseksi hänen elämässään.
S	JM	E	99. Tulee kiukkuseksi ja suuttuu joistakin pikkujutuista, joita teen.
S	JM	E	100. Pitää tärkeänä minun rankaisemistani siinä tarkoituksessa, että korjaisin ja parantaisin tapani.
S	JM	E	101. Käy usein pitkiä keskusteluja kanssani eri asioiden syistä ja selityksistä.
S	JM	E	102. Haluaa tietää, kenen kanssa olen ollut, kun olen ollut ulkona.
S	JM	E	103. On tyytymätön siihen, että en ole sen parempi koulussa kuin olen.
S	JM	E	104. Pitää sääntöjä voimassa vain, kun se hänelle sopii.
S	JM	E	105. Haluaa todella minun kertovan hänelle juuri milkä asiat minusta tuntuvat.

ÄITIÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin
sopii

S	JM	E	106. Antaa minun valvoa myöhään, jos pyydän jatkuvasti.
S	JM	E	107. Ei juuri koskaan lähde sunnuntaiajeluille tai retkille kanssani.
S	JM	E	108. Välttää katsomasta minua, kun olen tuottanut hänelle pettymyksen.
S	JM	E	109. Pitää hauskana työskentelyä minun kanssani talossa tai pihalla.
S	JM	E	110. Keskiittää tavallisesti koko huomionsa minuun kotona.
S	JM	E	111. Polktaa usein päreensä, jos häiritseen häntä.
S	JM	E	112. Rankaisee melkein aina minua jollakin tavoin, kun käyttäydyn huonosti.
S	JM	E	113. Kehuu usein minua.
S	JM	E	114. Sanoo, että jos rakastaisin häntä, tekisin, mitä hän haluaa minun tekevän.
S	JM	E	115. Tulee kiukkuseksi ja hermostuu, jos mekastan ympäri taloa.
S	JM	E	116. Harvoin vaativalla vaatii, että teen mitään.
S	JM	E	117. Yrittää ymmärtää, miten minä näen asiat.
S	JM	E	118. Sanoo, että jonakin päivänä tulen katumaan sitä, etten ollut kiltimpi lapsena.
S	JM	E	119. Valittaa, että käyn hänen hermoilleen.
S	JM	E	120. Antaa minun pukeutua aivan kuinka minua huvittaa.
S	JM	E	121. Lohduttaa minua, jos pelkään.
S	JM	E	122. Pitää hauskempana kotiin jäämistä minun kanssani kuin lähtemistä ulos ystävien kanssa.
S	JM	E	123. Ei työskentele kanssani.

ÄITÄÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin
sopii

- S JM E 124. Vaatimalla vaatii, että minun täytyy tehdä täsmälleen niin kuin minua käsketään.
- S JM E 125. Kannustaa minua lukemaan.
- S JM E 126. Kyselee muilta ihmisiltä, mitä teen silloin, kun olen poissa kotoa.
- S JM E 127. Menettää malttinsa kanssani, jos en auta kotona.
- S JM E 128. Muuttaa yhtenäin sääntöjä, joita minun pitäisi noudattaa.
- S JM E 129. Antaa minun kutsua kavereita kotiin usein.
- S JM E 130. Ei vaatimalla vaadi, että tottelen, jos valitan tai protestoin.
- S JM E 131. Tuskin huomaa, kun olen kiltti kotona tai koulussa.
- S JM E 132. Jos asetun jonkun toisen puolelle väittelyssä, on kylmä ja etäinen minulle.
- S JM E 133. Pirstittää minua, jos olen surullinen.
- S JM E 134. Ei hyväksy sitä, että kulutan paljon aikaa poissa kotoa.
- S JM E 135. Ei hanki minulle tavaroita, ellen pyydä yhä uudestaan.
- S JM E 136. Huolettii siitä, että tottelen, kun hän käskee minua.
- S JM E 137. Kertoo minulle, mistä saan tietää enemmän asioista, joista haluan tietää.
- S JM E 138. Kertoo minulle kaikesta siitä, mitä hän on tehnyt hyväkseni.
- S JM E 139. Haluaa kontrolloida kaikkea, mitä teen.
- S JM E 140. Ei vaivaudu pitämään sääntöjä voimassa.

ÄITÄÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin
sopii

- S JM E 141. Saa minut tuntemaan oloni mukavaksi ja rentoutuneeksi, kun olen hänen kanssaan.
- S JM E 142. On sitä mieltä, että kaikki rikkomukset ovat hyvin vakavia ja että niistä on odotettavissa seurauksia.
- S JM E 143. On aina näkemässä vikoja minussa.
- S JM E 144. Antaa minun kuluttaa rahani aivan miten haluan.
- S JM E 145. Puhuu usein niistä hyvistä asioista, joita teen.
- S JM E 146. Pitää lapsiaan koko elämänsä keskipisteinä.
- S JM E 147. Ei näytä tietävän, mitä tarvitsen tai haluan.
- S JM E 148. Huolettii siitä, että pidän vaatteeni siisteinä, puhtaina ja järjestyksessä.
- S JM E 149. On iloinen nähdessään minut, kun tulen koulusta tai vapaa-ajanvietosta.
- S JM E 150. Kuulustelee minulta yksityiskohtaisesti, mistä ystäväni ja minä keskustelemme.
- S JM E 151. Ei anna minulle mitään rauhaa, ennen kuin teen, mitä hän sanoo.
- S JM E 152. Vaatimalla vaatii tänään, että noudatan jotakin sääntöä, ja sitten unohtaa sen huomenna.
- S JM E 153. Antaa minun valita mitä teen aina, kun se on mahdollista.
- S JM E 154. Saan hänet puhumalla luopumaan jostakin määräyksestä, jos valitan.
- S JM E 155. Tekee usein pilaa minusta.
- S JM E 156. Jos olen loukannut hänen tunteitaan, lakkaa puhumasta minulle, kunnes olen hänelle taas mieliksi.
- S JM E 157. Hänellä on mukavaa kotona kanssani.

**KIIHKOKSET VASTAUKSISTASII NYT SIIRRYMME ISÄÄ TAI ISÄN
PAIKALLA OLLUTTA HENKILÖÄ KOSKEVIIN KYSYMYKSIIN.**

NYT VOIT SIIRTYÄ SEURAAVALLE SIVULLE.

ISÄÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin sopii

S	JM	E	1. Saa minut tuntemaan oloni paremmaksi, kun olen puhunut huolistani hänen kanssaan.
S	JM	E	2. Juttilee mielellään minulle ja viettää kanssani paljon aikaa.
S	JM	E	3. Ei ole kovin kärsivällinen minua kohtaan.
S	JM	E	4. Pitää huolta siitä, että tiedän täsmälleen, mitä sanan tai mitä en saa tehdä.
S	JM	E	5. Sanoo, että olen hyväluontoinen.
S	JM	E	6. Haluaa tietää tarkkaan, missä olen ja mitä olen tekemässä.
S	JM	E	7. Päättää, keiden kavereiden kanssa voin kulkea.
S	JM	E	8. Unohtaa pian laatimansa säännön.
S	JM	E	9. Ei välitä, jos kiusoittelee häntä joissakin asioissa.
S	JM	E	10. On lempeä minua kohtaan.
S	JM	E	11. Ei puhu kanssani kovin paljon.
S	JM	E	12. Ei halua puhua minulle silloin, kun en ole hänelle mieliksi.
S	JM	E	13. Tuntuu näkevän enemmänkin hyvät kuin huonot puoleni.
S	JM	E	14. Ei anna minun käydä eri paikoissa, koska minulle saattaisi tapahtua jotakin.
S	JM	E	15. Pitää ajatuksiani typerinä.
S	JM	E	16. On hyvin ankara minua kohtaan.
S	JM	E	17. Sanoo minun olevan hauskanhköinen.
S	JM	E	18. Tuntee itsensä loukkaantuneeksi silloin, kun en noudata neuvoja.

ISÄÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin sopii

- S JM E 19. On aina sanomassa minulle, miten minun pitäisi käyttäytyä.
- S JM E 20. Ei tavallisesti saa selville rikkomuksiani.
- S JM E 21. Pitää hauskana sitä, kun tuon kavereita kotiin.
- S JM E 22. On huolissaan siitä, mitä minusta tulee, koska hän ottaa vakavasti kaikki tekoseni.
- S JM E 23. Viettää hyvin vähän aikaa kanssani.
- S JM E 24. Antaa minun mennä ulos niin usein kuin minua huvittaa.
- S JM E 25. Puhuu melkein aina minulle lämpimällä ja ystävällisellä äänellä.
- S JM E 26. Keksii aina asioita, jotka ovat minulle mieleen.
- S JM E 27. Sanoo, että olen ongelmatapaus.
- S JM E 28. Pitää tärkeänä sitä, että on paljon sääntöjä ja että niistä pidetään kiinni.
- S JM E 29. Kerroo minulle, miten paljon hän rakastaa minua.
- S JM E 30. On aina tarkistamassa, mitä olen puuhannut koulussa tai vapaa-ajalla.
- S JM E 31. Muistuttaa minua jatkuvasti asioista, joita en saa tehdä.
- S JM E 32. Rankaisee minua jostakin asiasta tänään, mutta ei välitä siitä huomenna.
- S JM E 33. Antaa minun sanoa hänelle, jos minusta omat ajatuksetni ovat parempia kuin hänen.
- S JM E 34. Päästää minut helpolla, jos teen jotain väärin.
- S JM E 35. Ei juuri koskaan tuo minulle yllätystä tai lahjaa.
- S JM E 36. Joskus kun hän paheksuu jotain, hän ei sano mitään mutta on jonkin aikaa kylmä ja etäinen.

ISÄÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin sopii

- S JM E 37. Ymmärtää ongelmiani ja huoliani.
- S JM E 38. Näyttää murehtivan sitä, että olen aikuistumassa ja vietään enemmän aikaa poissa kotoa.
- S JM E 39. Unohtaa auttaa minua, kun tarvitsen sitä.
- S JM E 40. Pitää kiinni säännöstä sen sijaan, että sallisi paljon poikkeuksia.
- S JM E 41. Puhuu mielellään kanssani siitä, mitä hän on lukenut.
- S JM E 42. On sitä mieltä, että en ole kiitollinen, jos en tottele.
- S JM E 43. Ilmoittaa minulle tarkalleen, miten minun pitää tehdä työni.
- S JM E 44. Ei kiinnitä paljon huomiota rikkomuksiini.
- S JM E 45. Haluaa minun valitsevan oman tapani tehdä asioita.
- S JM E 46. Jos rikon lupauksen, ei luota minuun taas pitkään aikaan.
- S JM E 47. Ei näytä ajattelevan minua kovin usein tehdesiän erilaisia asioita.
- S JM E 48. Ei ilmoita minulle, mihin aikaan minun täytyy olla kotona, kun menen ulos.
- S JM E 49. Juttelee asioista oikein mielellään kanssani.
- S JM E 50. Antaa minulle paljon hoivaa ja huomiota.
- S JM E 51. Toivoo joskus, ettei hänellä olisi yhtään lapsia.
- S JM E 52. Uskoo, että kaikista huonoista käyttäytymistavoistani pitäisi rangaista jollakin tavoin.
- S JM E 53. Halaa ja sukkottelee minua usein.
- S JM E 54. Pyyttää minua kertomaan kaiken mitä tapahtuu, kun olen poissa kotoa.

ISÄÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin
sopii

- S JM E 55. Ei unohtada kovin nopeasti niitä asioita, jotka teen väärin.
- S JM E 56. Antaa joskus minun tehdä asioita, joiden hän sanoo olevan väärin.
- S JM E 57. Haluaa minun kertovan hänelle, jos en pidä tavasta, jolla hän kohtelee minua.
- S JM E 58. Ei pysty sanomaan "ei" mihinkään, mitä haluan.
- S JM E 59. On sitä mieltä, että olen vain joku, jota "läytyy sietää".
- S JM E 60. Puhuu minulle kylmällä, asiallisella äänellä, jos loukkaan häntä.
- S JM E 61. Lähtee oikein mielellään ajeluille, matkoille tai kyläilemään kanssani.
- S JM E 62. On huolissaan minusta, kun olen poissa.
- S JM E 63. Unohtaa hankkia minulle tavaroita, joita tarvitsen.
- S JM E 64. Antaa kovia rangaistuksia.
- S JM E 65. Pitää tärkeänä rakkauden osoittamista minua kohtaan.
- S JM E 66. Pahoittaa mielensä tekemisistäni.
- S JM E 67. Sanoo minulle, miten minun pitää viettää vapaa-aikani.
- S JM E 68. Ei vaatimalla vaadi, että teen läksyni.
- S JM E 69. Antaa minun auttaa päättämään, miten tehdään meillä kulloinkin tekeillä olevat asiat.
- S JM E 70. Sanoo, että jonakin päivänä minua rangaistaan huonosta käytöksestäni.
- S JM E 71. Ei tunnu pitävän hauskana puuhaamista minun kanssani.

ISÄÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin
sopii

- S JM E 72. Antaa minulle niin paljon vapautta kuin haluan.
- S JM E 73. Hymyilee minulle hyvin usein.
- S JM E 74. Luopuu usein jostakin hankkiakseen jotain minulle.
- S JM E 75. On aina kimpussani.
- S JM E 76. Pitää huolta siitä, että olen ajoissa tullessani koulusta kotiin tai aterioille.
- S JM E 77. Yrittää kohdella minua tasavertaisena.
- S JM E 78. Valvoo tarkasti minua varmistukseksi, että minulla on oikeanlaisia ystäviä.
- S JM E 79. Pysyttelee kannoillani ja katsoo, että teen työni loppuun.
- S JM E 80. Luottaa mielialoihinsa siinä, pidetäänkö jokin sääntö voimassa vai ei.
- S JM E 81. Saa minut tuntemaan oloni vapautuneeksi, kun olen hänen seurassaan.
- S JM E 82. Puolustelee huonoa käytöstäni.
- S JM E 83. Ei osoita, että hän rakastaa minua.
- S JM E 84. On vähemmän ystävällinen minua kohtaan, jos en näe asioita hänen tavallaan.
- S JM E 85. Pystyy saamaan minut tuntemaan oloni paremmaksi, kun olen poissa kotaltani.
- S JM E 86. Osallistuu hyvin tiiviisti elämäni.
- S JM E 87. Valittaa melkein aina tekemisistäni.
- S JM E 88. Rankaisee minua, jos en tottele.
- S JM E 89. Kuuntelee aina ajatuksiani ja mielipiteitäni.

ISÄÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin sopii

S	JM	E	90. Sanoo minulle, miten paljon hän on kärsinyt takiani.
S	JM	E	91. Haluaisi pystyä koko ajan sanomaan minulle, mitä minun on tehtävä.
S	JM	E	92. Ei ota selvää asioista nähdäkseen, olenko tehnyt sen, mitä hän käski.
S	JM	E	93. Kysyy minulta, miten meidän minun mielestäni pitäisi tehdä asioita.
S	JM	E	94. Ajattelee rikkomuksiani ja puhuu niistä kauan sen jälkeen, kun ne ovat tapahtuneet.
S	JM	E	95. Meillä ei ole kovin monia yhteisiä harrastuksia.
S	JM	E	96. Antaa kyselemättä minun mennä mihin tahansa minua huvittaa.
S	JM	E	97. Pitää hauskana puuhaamista minun kanssani.
S	JM	E	98. Saa minut tuntemaan itseni tärkeimmäksi ihmiseksi hänen elämässään.
S	JM	E	99. Tulee kiukkuseksi ja suuttuu joistakin pikkujutuista, joita teen.
S	JM	E	100. Pitää tärkeänä minun rankaisemistani siinä tarkoituksessa, että korjaisin ja parantaisin tapani.
S	JM	E	101. Käy usein pitkiä keskusteluja kanssani eri asioiden syistä ja selityksistä.
S	JM	E	102. Haluaa tietää, kenen kanssa olen ollut, kun olen ollut ulkona.
S	JM	E	103. On tyytymätön siihen, että en ole sen parempi koulussa kuin olen.
S	JM	E	104. Pitää sääntöjä voimassa vain, kun se hänelle sopii.
S	JM	E	105. Haluaa todella minun kertovan hänelle juuri niiltä asiat minusta tuntuvat.

ISÄÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin sopii

S	JM	E	106. Antaa minun valvoa myöhään, jos pyydän jatkuvasti.
S	JM	E	107. Ei juuri koskaan lähde suunnitelmille tai retkille kanssani.
S	JM	E	108. Välttää katsomasta minua, kun olen tuottanut hänelle pettymyksen.
S	JM	E	109. Pitää hauskana työskentelyä minun kanssani talossa tai pihalla.
S	JM	E	110. Keskittää tavallisesti koko huomionsa minuun kotona.
S	JM	E	111. Polttaa usein päreensä, jos häiritseen häntä.
S	JM	E	112. Rankaisee melkein aina minua jollakin tavoin, kun käyttäydyn huonosti.
S	JM	E	113. Kehuu usein minua.
S	JM	E	114. Sanoo, että jos rakastaisin häntä, tekisin, mitä hän haluaa minun tekevän.
S	JM	E	115. Tulee kiukkuseksi ja hermostuu, jos mekastian ympäri taloa.
S	JM	E	116. Harvoin vaatimalla vaatii, että teen mitään.
S	JM	E	117. Yrittää ymmärtää, miten minä näen asiat.
S	JM	E	118. Sanoo, että jonakin päivänä tulen katumaan sitä, etten ollut kiltimpi lapsena.
S	JM	E	119. Valittaa, että käyn hänen hermoilleen.
S	JM	E	120. Antaa minun pukeutua aivan kuinka minua huvittaa.
S	JM	E	121. Lohduttaa minua, jos pelkään.
S	JM	E	122. Pitää hauskeimpana kotoon jäämistä minun kanssani kuin lähtemistä ulos ystävien kanssa.
S	JM	E	123. Ei työskentele kanssani.

ISÄÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin sopii

- S JM E 124. Vaatimalla vaatii, että minun täytyy tehdä täsmälleen niin kuin minua käsketään.
- S JM E 125. Kannustaa minua lukemaan.
- S JM E 126. Kyselee muilta ihmisiltä, mitä teen silloin, kun olen poissa kotoa.
- S JM E 127. Menettää malttinsa kanssani, jos en auta kotona.
- S JM E 128. Muuttaa yhtenäin sääntöjä, joita minun pitäisi noudattaa.
- S JM E 129. Antaa minun kutsua kavereita kotiin usein.
- S JM E 130. Ei vaatimalla vaadi, että tottelen, jos valitan tai protestoin.
- S JM E 131. Tuskin huomaa, kun olen kiltti kotona tai koulussa.
- S JM E 132. Jos asetun jonkun toisen puolelle väittelyssä, on kylmä ja etäinen minulle.
- S JM E 133. Pirstää minua, jos olen surullinen.
- S JM E 134. Ei hyväksy sitä, että kulutan paljon aikaa poissa kotoa.
- S JM E 135. Ei hanki minulle tavaroita, ellen pyydä yhä uudestaan.
- S JM E 136. Huolettii siitä, että tottelen, kun hän käskee minua.
- S JM E 137. Kertoo minulle, mistä saan tietää enemmän asioista, joista haluan tietää.
- S JM E 138. Kertoo minulle kaikesta siitä, mitä hän on tehnyt hyväkseni.
- S JM E 139. Haluaa kontrolloida kaikkea, mitä teen.
- S JM E 140. Ei vaivaudu pitämään sääntöjä voimassa.

ISÄÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin sopii

- S JM E 141. Saa minut tuntemaan oloni mukavaksi ja rentoutuneeksi, kun olen hänen kanssaan.
- S JM E 142. On sitä mieltä, että kaikki rikkomukset ovat hyvin vakavia ja että niistä on odotettavissa seurauksia.
- S JM E 143. On aina näkemässä vikoja minussa.
- S JM E 144. Antaa minun kuluttaa rahani aivan miten haluan.
- S JM E 145. Puhuu usein niistä hyvistä asioista, joita teen.
- S JM E 146. Pitää lapsiaan koko elämänsä keskipisteinä.
- S JM E 147. Ei näytä tietävän, mitä tarvitsen tai haluan.
- S JM E 148. Huolettii siitä, että pidän vaatteeni siisteinä puhtaina ja järjestyksessä.
- S JM E 149. On iloinen nähdessään minut, kun tulen koulusta tai vapaa-ajanvietosta.
- S JM E 150. Kuulustelee minulta yksityiskohtaisesti, mistä ystäväni ja minä keskustelemme.
- S JM E 151. Ei anna minulle mitään rauhaa, ennen kuin teen, mitä hän sanoo.
- S JM E 152. Vaatimalla vaatii tänään, että noudatan jotakin sääntöä, ja sitten unohtaa sen huomenna.
- S JM E 153. Antaa minun valita mitä teen aina, kun se on mahdollista.
- S JM E 154. Saan hänet puhumalla luopumaan jostakin määräyksestä, jos valitan.
- S JM E 155. Tekee usein pilaa minusta.
- S JM E 156. Jos olen loukannut hänen tunteitaan, lakkaa puhumasta minulle, kunnes olen hänelle taas mieliksi.
- S JM E 157. Hänellä on mukavaa kotona kanssani.

ISÄÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin sopii

- S JM E 158. On huolissaan, että en osaa pitää huolta itsestäni, ellei hän ole paikalla.
- S JM E 159. Käyttäytyy ikään kuin olisin hänen tiellään.
- S JM E 160. Jos teen vähäisimmänkin pikkusian, jota minun ei pitäisi tehdä, rankaisee minua.
- S JM E 161. Halasi minua nukkumaan mentäessä tai antoi minulle hyvänyönsuukon, kun olin pieni.
- S JM E 162. Sanoo, että jos todella välittäisin hänestä, en tekisi asioita, jotka saavat hänet huolestumaan.
- S JM E 163. On aina yrittämässä muuttaa minua.
- S JM E 164. Antaa minun päästä kuin koira verjäästä tekemättä työtä, joka minulle on annettu tehtäväksi.
- S JM E 165. Hänelle on helppo puhua.
- S JM E 166. Sanoo, että ennemmin tai myöhemmin joudumme aina katumaan huonoa käytöstä.
- S JM E 167. Toivoo, että olisin erilainen ihminen.
- S JM E 168. Antaa minun mennä ulos minä iltana tahansa haluan.
- S JM E 169. Näyttää olevan ylpeä niistä asioista, joita teen.
- S JM E 170. Viettää melkein kaiken vapaa-aikansa lastensa kanssa.
- S JM E 171. Käskee minua lopettamaan kotona maleksimisen ja menemään jonnekin.
- S JM E 172. Minulla on tiettyjä töitä tehtävänä enkä saa tehdä mitään muuta, ennen kuin ne on tehty.
- S JM E 173. On hyvin kiinnostunut siitä, mitä opin koulussa.
- S JM E 174. Haluaa melkein aina tietää, kuka soitti tai kirjoitti minulle ja mitä he sanoivat.

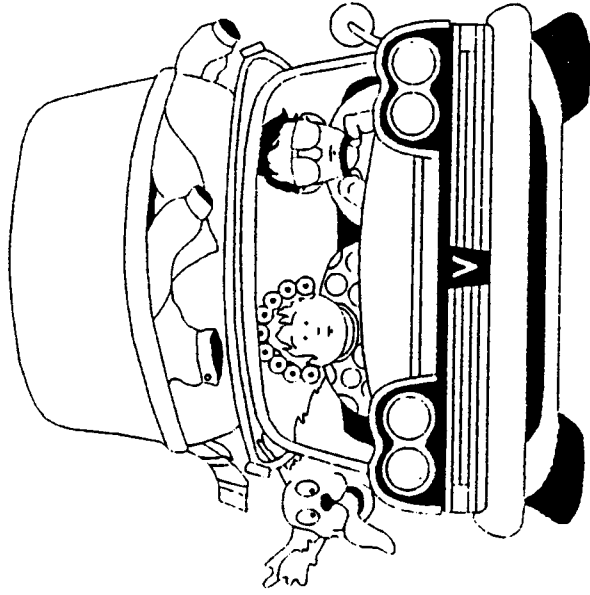
ISÄÄ koskevat kysymykset:

Sopii Jossain Ei sovi
määrin sopii

- S JM E 175. Ei pidä tavasta, jolla käyttäydyn kotona.
- S JM E 176. Muuttaa mieltään tehdäkseen asiat helpommaksi itselleen.
- S JM E 177. Antaa minun tehdä asioita, joita muut ikäiseni tekevät.
- S JM E 178. Voidaan helposti suostutella asioihin.
- S JM E 179. Vaikuttaa usein iloiselta päästessään eroon minusta joksikin aikaa.
- S JM E 180. Jos saan hänet hermostumaan, ei halua olla missään tekemisissä kanssani, ennen kuin löydän tavan sopia riita.
- S JM E 181. Ei ole kiinnostunut muuttamaan minua vaan pitää minusta sellaisena kuin olen.
- S JM E 182. Toivoo, että pysyisin kotona, jolloin hän voisi huolehtia minusta.
- S JM E 183. Saa minut tuntemaan, ettei minua rakasteta.
- S JM E 184. Hänellä on enemmän sääntöjä kuin pystyn muistamaan, joten hän rankaisee minua usein.
- S JM E 185. Sanoo, että teen hänet iloiseksi.
- S JM E 186. Kun en tee niin kuin hän haluaa, hän sanoo, etten ole kiitollinen kaikesta, mitä hän on tehnyt hyväkseni.
- S JM E 187. Ei anna minun päättää asioistani itse.
- S JM E 188. Antaa minun päästä kuin koira verjäästä monissa asioissa.
- S JM E 189. Yrittää olla pikemminkin kaveri kuin porno.
- S JM E 190. Puhuu minulle yhä uudestaan kaikesta pahasta, mitä teen.
- S JM E 191. Ei ole koskaan kiinnostunut tapaamaan kavereitani tai puhumaan heidän kanssaan.

S JM E 192. Antaa minun tehdä mitä tahansa mitä haluan tehdä.

MONET KIITOKSET AVUSTASI! VARMISTUTHAN VIELÄ, ETTÄ OLET VASTANNUT KAIKKIIN KOHTIIN.

ARVIOINTILOMAKE ASIAKIRJOISTA ILMENEVIÄ LAPSUUDEN JA NUORUUDEN VÄKIVALTA- JA LAIMINLYÖNTIKOKEMUKSIA VARTEN

1. FYYSINEN VÄKIVALTA

Yleisiä arviointiohjeita:

Fyysiseen väkivaltaan liittyy tahallinen fyysisen kivun, jäljen tai vamman aiheuttaminen lapselle tai nuorelle. Kulttuuriin liittyvät tai terveydenhoidon kannalta tarpeelliset fyysiset toimenpiteet eivät ole fyysistä väkivaltaa (esim. rokotukset, korvien rei'itys).

Joihinkin fyysisiin keinoihin (esim. lapsen liikkumisen rajoittaminen, lapsen sitominen) ei välttämättä liity fyysistä kipua, jälkiä tai vammoja, jolloin ne luetaan psykologiseksi väkivallaksi. Fyysiseen väkivaltaan liittyvä psykologinen ja seksuaalinen väkivalta arvioidaan erikseen. Seksuaaliseen väkivaltaan välittömästi liittyvät fyysiset seuraukset (esim. sukuelinten ruhjeet) kuuluvat tässä luokituksessa kuitenkin vain seksuaalisen väkivallan piiriin.

Asiakirjoissa esiintyvän fyysisen väkivallan arviointi:

1.1. Onko henkilöön kohdistunut lapsena tai nuorena fyysistä väkivaltaa?

- 1 kyllä
- 2 ei
- 3 ei tietoa

1.2. Minkä ikäisenä henkilöön on kohdistunut fyysistä väkivaltaa? Rengasta tarvittaessa useampia vaihtoehtoja.

- 1 ikä 0-6 kk
- 2 ikä 7-11 kk
- 3 ikä 12-17 kk (1-1.5 v)
- 4 ikä 18-36 kk (1.5-3 v)
- 5 ikä 37-71 kk (3-5 v)
- 6 ikä 72-95 kk (6-7 v)
- 7 ikä 96-131 kk (8-10 v)
- 8 ikä 132-156 kk (11-13 v)
- 9 ikä > 156 kk (13+ v)
- 0 vaikea sanoa

1.3. Fyysisen väkivallan vakavuusaste. Rengasta jokin seuraavista vaihtoehtoista:

1 lievä, ei lainkaan jälkiä tai vähäisiä jälkiä jättänyt väkivalta (esim. lyöminen avokämmenellä, tukistaminen)

2 väkivallasta on jäänyt merkkejä tai jälkiä, mutta väkivalta ei ole kohdistunut vaarallisiin pään ja kaulan alueisiin (esim. selkäsauna takamuksiin tai jalkoihin lyömällä)

3 väkivallasta on jäänyt vakavia jälkiä tai vammoja, myös vaarallisille alueille (esim. vakava selkäsauna, potkiminen)

4 väkivallasta on jäänyt erittäin vakavia jälkiä tai vammoja, mutta kenties ensiapua lukuun ottamatta sairaalahoitoa ei ole tarvittu (esim. hakkaaminen vaikeita vammoja aiheuttavalla esineellä, yritys kuristaa lasta)

5 väkivalta on äärimmäisen vakavaa, ja se on johtanut pitkää sairaalahoitoa edellyttäviin, pysyvästi vammauttaneisiin tai hengenvaarallisiin seurauksiin (esim. lapsen sytyttäminen tuleen, sisäisten verenvuotojen tai kallovammojen aiheuttaminen hakkaamalla tai seinään heittämällä)

6 väkivallan vakavuutta ei asiakirjojen perusteella voi arvioida

1.4. Mitä henkilöön lapsena tai nuorena kohdistuneita fyysisen väkivallan muotoja asiakirjoissa mainitaan?

1 Asiakirjoissa mainitaan seuraavia muotoja:

2 Asiakirjoissa ei mainita fyysisen väkivallan muotoja.

1.5. Kuka on kohdistanut henkilöön fyysistä väkivaltaa lapsuudessa tai nuoruudessa? Rengasta tarvittaessa useampia vaihtoehtoja.

- 1 biologinen äiti
- 2 biologinen isä
- 3 äitipuoli
- 4 isäpuoli
- 5 kasvatti- tai sijaisäiti
- 6 kasvatti- tai sijaisisä
- 7 muu sukulainen (kuka?)
- 8 hoitaja, ohjaaja, opettaja tms.
- 9 ystävä, tuttava, naapuri tms.
- 0 vieras, tuntemattomaksi jäänyt henkilö

1.6. Muuta huomattavaa:

2. SEKSUAALINEN VÄKIVALTA

Yleisiä arviointiohjeita:

Seksuaaliseen väkivaltaan luetaan lapsen kohdistuvan seksuaalisen kontaktin yritykset tai seksuaaliset kontaktit, joissa lapsen huoltaja tai muu aikuinen pyrkii saamaan seksuaalista tyydytystä tai taloudellista hyötyä lapsen avulla. Seksuaaliseen väkivaltaan voi liittyä fyysistä ja psykologista väkivaltaa, joka ei

välittömästi liity seksuaaliseen toimintaan ja joka silloin voidaan arvioida erikseen. Jos seksuaalisesta toiminnasta on suoria, seksuaaliseen toimintaan liittyviä fyysisiä seurauksia (esim. sukuelinten ruhjeet), ne luetaan kuitenkin vain seksuaalisen väkivallan piiriin.

Asiakirjoissa esiintyvän seksuaalisen väkivallan arviointi:

2.1. Onko henkilöön kohdistunut lapsena tai nuorena seksuaalista väkivaltaa?

- 1 kyllä
- 2 ei
- 3 ei tietoa

2.2. Minkä ikäisenä henkilöön on kohdistunut seksuaalista väkivaltaa? Rengasta tarvittaessa useampia vaihtoehtoja.

- 1 ikä 0-6 kk
- 2 ikä 7-11 kk
- 3 ikä 12-17 kk (1-1.5 v)
- 4 ikä 18-36 kk (1.5-3 v)
- 5 ikä 37-71 kk (3-5 v)
- 6 ikä 72-95 kk (6-7 v)
- 7 ikä 96-131 kk (8-10 v)
- 8 ikä 132-156 kk (11-13 v)
- 9 ikä > 156 kk (13+ v)
- 0 vaikea sanoa

2.3. Seksuaalisen väkivallan vakavuusaste. Rengasta jokin seuraavista vaihtoehtoista:

1 lapsen altistaminen seksuaalisille ärsykkeille ja toiminnoille siten, että lapsi ei ole mukana toiminnassa (esim. seksuaaliset puheet niiden sisällön ymmärtävän lapsen kuullen, pornograafisen materiaalin näyttäminen lapselle)

2 seksuaaliset ehdotukset, sukupuolielinten katseleminen (esim. aikuinen ehdottaa lapselle seksuaalista kanssakäymistä, mutta fyysistä kontaktia ei ehdotuksessa ole mukana; aikuinen pyytää lasta katselemaan masturbointia)

3 seksuaaliset kosketukset (esim. aikuinen koskettelee lasta seksuaalisen tyydytyksen saamiseksi)

4 aikuinen yrittää yhdyntää, toteuttaa sen tai ryhtyy muuhun seksuaaliseen toimintaan lapsen kanssa (esim. lapsi on saanut sukupuolitaudin, vaikka seksuaalisesta kontaktista ei ole tietoa; oraalinen tai anaalinen yhdyntä)

5 aikuinen pakottaa lapsen yhdyntään käyttämällä manuaalisia tai mekaanisia pakkokeinoja, asetta tai muita voimakeinoja lapsen alistamiseksi; pakottamiseen voi liittyä fyysistä julmuutta ja sadismia; lapsen prostituutio, lapsen käyttäminen pornograafisen materiaalin tuottamisessa ja lapsen rohkaiseminen tai pakottaminen seksuaaliseen toimintaan aikuisen kanssa (esim. lapsi sidotaan sänkyyn ja raiskataan, lapsen pakottaminen pornofilmin kuvauksiin, lapsen luovuttaminen toiselle aikuiselle seksuaalista toimintaa varten)

6 väkivallan vakavuutta ei asiakirjojen perusteella voi arvioida

2.4. Mitä henkilöön lapsena tai nuorena kohdistuneita seksuaalisen väkivallan muotoja asiakirjoissa mainitaan?

1 Asiakirjoissa mainitaan seuraavia muotoja:

2 Asiakirjoissa ei mainita seksuaalisen väkivallan muotoja.

2.5. Kuka on kohdistanut henkilöön seksuaalista väkivaltaa lapsuudessa tai nuoruudessa? Rengasta tarvittaessa useampia vaihtoehtoja.

- 1 biologinen äiti
- 2 biologinen isä
- 3 äitipuoli
- 4 isäpuoli
- 5 kasvatti- tai sijaisäiti
- 6 kasvatti- tai sijaisisä
- 7 muu sukulainen (kuka?)
- 8 hoitaja, ohjaaja, opettaja tms.
- 9 ystävä, tuttava, naapuri tms.
- 0 vieras, tuntemattomaksi jäänyt henkilö

2.6. Muuta huomattavaa:

3. PSYKOLOGINEN VÄKIVALTA

Yleisiä arviointiohjeita:

Kaikkiin väkivallan muotoihin sisältyy psykologista väkivaltaa tai psykologisia vaikutuksia. Tässä yhteydessä psykologinen väkivalta tarkoittaa alla kuvattuja muotoja, joissa väkivalta ei ole fyysistä tai seksuaalista ja jotka voivat vaarantaa lapsen persoonallisuuden terveen kehityksen. Psykologinen väkivalta kohdistaa lapseen tai nuoreen psykologista uhkaa siten, että lapsen tai nuoren psykologinen hyvinvointi voi horjua.

Psykologisen väkivallan muotojen ja vakavuuden yksiselitteinen arviointi lienee vaikeaa, koska väkivallan muotoja on lukuisia ja niiden traumaattisuus on yhteydessä lapsen tai nuoren koko elämäntilanteeseen. Tässä yhteydessä pyritäänkin vain selvittämään, esiintyykö asiakirjoissa mainintoja psykologisen väkivallan eri muodoista. Väkivallan vakavuusastetta ei pyritä määrittelemään.

Asiakirjoissa esiintyvän psykologisen väkivallan arviointi:

3.1. Onko henkilöön kohdistunut lapsena tai nuorena seuraavia psykologisen väkivallan muotoja (rengasta esiintyneet väkivallan muodot):

01 sanallinen väkivalta: huutaminen, karjuminen, nimittely tai lapselle kiroaminen

02 hyljeksintä: kieltäytyminen kuulemasta tai uskomasta lapsen mielipiteitä, ajatuksia, puheita ja avunpyyntöjä; haluttomuus kiinnittää lapseen mitään huomiota; toisen sisaruksen räikeä ja avoin suosiminen; lapsen arvottomuuden, hyödyttömyyden tai mitättömyyden ilmaiseminen; avoin kielteisyys tai vihamielisyys lasta kohtaan

03 syyttäminen: syyttely; syyttäminen onnettomuudesta tai kuolemasta; syntipukiksi tai mustaksi lampaaksi leimaaminen; syyllisyydentunteiden aiheuttaminen lapselle avioero- tai parisuhdekonfliktitilanteessa lapsen saamiseksi toisen vanhemman puolelle

04 pilkkaaminen ja nöyryyttäminen: julkinen nöyryyttäminen ja naurunalaiseksi tekeminen; lapsen puheiden ja tekojen mitätöinti ja väheksyntä; lapsen kustannuksella tehtävät kepposet ja pilat

05 lapsen kohdistuvat liian korkeat tai epätarkoituksenmukaiset odotukset: ikä- ja kehitystasoon nähden liian korkeat tai epärealistiset odotukset; aikuisen ja lapsen roolien vaihtuminen; infantilisointi (esim. vaipat 4-vuotiaalla tai murrosikäisen kylvettäminen); pakottaminen pojan tai tytön rooliin vastoin todellista sukupuolta; lapseen asetetaan kohtuuttomia toiveita vanhempien omien toiveiden toteuttamisesta; ankara ja sotilaallinen kuri ja tiukka päiväohjelma, jota lapsen on noudatettava

06 pelottelu: pelon aiheuttamista käytetään kasvatustapana; vahingoittamis- ja tappouhkaukset; uhkaukset vahingoittaa lapselle läheistä henkilöä tai eläintä; itsemurhalla uhkaaminen; uhkaukset hylätä lapsi tai jättää hänet vieraiden käsiin; jättäminen yksin; altistaminen fyysisen väkivallan katselemiseen; altistaminen äärimmäiselle, ennalta-arvaamattomalle ja järkyttävälle käyttäytymiselle tai sen näkemiselle

07 eristäminen: eristäminen muista ihmisistä; lukitseminen komeroon, huoneeseen tai muuhun suljettuun paikkaan; toverisuhteiden tai muiden tärkeiden suhteiden estäminen

08 liikkumisen ja ympäristön tutkimisen estäminen: lapsen tavanomaisen ympäristöön tutustumisen estäminen ilman fyysistä vahingoittamistarkoitusta; sitominen tuoliin, sänkyyn, pöydänjalkaan tms.; kahlehtiminen seinään tms.

09 moraalinen turmeleminen: altistaminen epäsosiaalisille, yhteiskunnallisesti vahingollisille, itsetuhoisille ja rajoittaville malleille suoraan tai medioiden, kirjallisuuden, musiikin, elokuvien tai muiden välineiden avulla (esim. ennakkoluulojen, rotuvihan ja kiihkouskonnollisuuden istuttaminen lapseen); rohkaiseminen epäsosiaalisuuteen, itsetuhoiseen tai rikolliseen käyttäytymiseen (esim. lapsen ottaminen mukaan rikolliseen toimintaan, lapsen vieminen

ryyppyporukkaan tai ravintolaan, alkoholin ja huumeiden tarjoaminen, aineiden väärinkäyttöön rohkaiseminen); lapselle tärkeiden ihmisten halveksiminen ja mitätöinti; koulunkäynnin laiminlyönnin salliminen ja rohkaiseminen

10 hyväksikäyttö: lapsen pitäminen palvelijan roolissa; taloustöihin pakottaminen koulunkäynnin sijasta; lapsen lähettäminen kerjuulle tai työhön; lapsen käyttäminen viestinviejänä tai vakoilijana esim. parisuhdekonfliktissa

11 eläminen vaarallisissa tai hyvin epävakaisissa oloissa: asuminen kodissa, talossa tai alueella, jossa rikollisuus, väkivalta tai aineidenkäyttö on jokapäiväistä; pysyvän kodin puuttuminen ja asuminen tilapäismajoituksissa tai ulkona; lapsen ajaminen pois kodista, kadulle, tai lapsen pakottaminen yöpymään ulkona, puuvajassa, saunassa tms. paikassa

12 laitospelämään sisältyvä psykologinen väkivalta: lastenkodissa, lastensuojelulaitoksessa tai muussa laitoksessa koettu ihmisarvoa loukkaava kohtelu

3.2. Montako edellä olevassa luettelossa esitettyä psykologisen väkivallan muotoa asiakirjoissa mainitaan? _____

3.3. Minkä ikäisenä henkilöön on kohdistunut psykologista väkivaltaa? Rengasta tarvittaessa useampia vaihtoehtoja.

- 1 ikä 0-6 kk
- 2 ikä 7-11 kk
- 3 ikä 12-17 kk (1-1.5 v)
- 4 ikä 18-36 kk (1.5-3 v)
- 5 ikä 37-71 kk (3-5 v)
- 6 ikä 72-95 kk (6-7 v)
- 7 ikä 96-131 kk (8-10 v)
- 8 ikä 132-156 kk (11-13 v)
- 9 ikä > 156 kk (13+ v)
- 0 vaikea sanoa

3.4. Mitä henkilöön lapsena tai nuorena kohdistuneita psykologisen väkivallan muotoja asiakirjoissa mainitaan? Tässä kohdassa voidaan luetella myös muita kuin kohdassa 3.1. esitettyjä psykologisen väkivallan muotoja.

1 Asiakirjoissa mainitaan seuraavia muotoja:

2 Psykologisen väkivallan muotoja ei mainita asiakirjoissa.

3.5. Kuka on kohdistanut henkilöön psykologista väkivaltaa lapsuudessa tai nuoruudessa? Rengasta tarvittaessa useampia vaihtoehtoja.

- 1 biologinen äiti
- 2 biologinen isä
- 3 äitipuoli
- 4 isäpuoli
- 5 kasvatti- tai sijaisäiti
- 6 kasvatti- tai sijaisisä
- 7 muu sukulainen (kuka?)
- 8 hoitaja, ohjaaja, opettaja tms.
- 9 ystävä, tuttava, naapuri tms.
- 0 vieras, tuntemattomaksi jäänyt henkilö

3.6. Muuta huomattavaa:

4. LAIMINLYÖNTI

Yleisiä arviointiohjeita:

Laiminlyönnillä tarkoitetaan lapsen hoivan tai huollon laiminlyömistä fyysisesti tai emotionaalisesti. Laiminlyövä vanhempi tai huoltaja ei huolehdi lapsen fyysisistä tai emotionaalisista tarpeista eikä tarjoa lapselle riittävää turvallisuutta ja suojaa kodissa ja kodin ulkopuolella. Arvioinnissa pyritään selvittämään, esiintyykö asiakirjoissa mainintoja alla kuvatuista laiminlyönnin muodoista.

Asiakirjoissa esiintyvän laiminlyönnin arviointi:

4.1. Onko henkilöön kohdistunut lapsena tai nuorena seuraavia laiminlyönnin muotoja (rengasta esiintyneet laiminlyönnin muodot):

1 Terveydenhoito: Lapselle ei hankita tarkoituksenmukaista lääketieteellistä apua tai hoitoa. Lasta ei viedä terveystarkastuksiin, hammashoitoa ei hankita tai mielenterveydellisiin häiriöihin ei hankita apua. Lääketieteellisen avun hankkiminen viivästyy.

2 Ravitseminen: Lasta ei ruokita tarkoituksenmukaisesti tai riittävästi. Lapsi ei saa tarvitsemaansa erityisruokavaliota. Lapsi joutuu itse hakemaan tai tekemään ruokansa. Lapsen kasvu ja kehitys vaarantuvat puutteellisen ravitsemuksen takia.

3 Hygienia: Lapsi on likainen, eikä hänen peruspuhtaudestaan huolehdita. Lapsella on jatkuvasti likaiset vaipat tai vaatteet. Lapsen hampaita, hiuksia tai kynsiä ei hoideta.

4 Vaatetus: Lasta ei pueta tarkoituksenmukaisesti tai riittävästi. Lapsella ei ole asianmukaisia vaatteita tai kenkiä.

5 Suoja ja turvallinen ympäristö: Lapsi asuu kodissa, jossa hän altistuu terveyshaitoille ja vaaroille. Koti on likainen, rottien tai muiden eläinten likaama, kylmä, vaarallisten kaasujen tai höyryjen saastuttama tai muulla tavoin vakavasti puutteellinen. Kodin jätteitä tai ulosteita ei ole asianmukaisesti käsitelty tai hävitetty. ruoka tai juoma on pilaantunutta. Vaarallisia aineita tai esineitä on lapsen ulottuvilla. Kodissa ei lapsen levosta tai nukkumisesta ole huolehdittu (esim. jatkuva melu, puutteelliset nukkumisjärjestelyt). Perhe on saanut häädön tai sitä uhkaa häätö elämäntapojen tai maksamattomien vuokrien takia. Lapsen turvallisuudesta ei huolehdita kulkuneuvossa (esim. rattijuoppous lasta kyydittäessä). Raskaana oleva äiti käyttää jatkuvasti alkoholia tai huumeita.

6 Valvonta: Lapseen ei kohdisteta tarkoituksenmukaista tai riittävää valvontaa. Lapsi jätetään yksin (esim. yöllä 8-10 tunniksi) tai vaaralliselle alueelle. Lapsi unohdetaan ulos eikä vanhempi palaa kotiin moniin tunteihin. Lapselle ei kerrota asianmukaisesti ympäristön vaaroista eikä opasteta häntä vaarojen välttämässä. Leikkialue tai piha on vaarallinen, eikä vaaroja pyritä poistamaan. Lapsi jätetään hengenvaaralliseen tilanteeseen (esim. pieni lapsi yksin uima-altaan reunalle). Lapselle ei hankita sopivaa hoitajaa, kun aikuinen lähtee ulos, työhön tai lomalle (esim. vauva jätetään 8-vuotiaan hoitoon useiksi tunneiksi). Lapsi vahingoittaa toisia, itseään tai omaisuutta puutteellisen valvonnan takia (esim. lapset vahingoittavat leikeissä toisiaan, eläin vahingoittaa lasta tai lapsi eläintä puutteellisen valvonnan takia).

7 Koulutus: Lapselle ei järjestetä opetusta. Lapsi jää aikuisen siitä piittaamatta pois koulusta tai myöhästyy jatkuvasti koulusta. Lapsen koulunkäyntiin ei tunneta kiinnostusta. Lapselle ei osteta välttämättömiä koulutarvikkeita tai hänelle ei järjestetä rauhallista työskentelytilaa kotona.

8 Emotionaalinen laiminlyönti: Lapselle ei osoiteta kiintymystä, rakkautta tai huomiota, mutta kyse ei ole psykologisesta väkivallasta (vrt. kohta 3.1., 02). Lapsen tervettä psykologista kehitystä ei tueta tarjoamalla hänelle tarvittavaa stimulaatiota. Lapsen käyttäytymiseen, ajatuksiin tai tunteisiin ei reagoida, ja reagoimattomuus on yhteydessä pikemminkin huoltajan kyvyttömyyteen kuin haluttomuuteen reagoida. Lapsen käsittely on mekaanista. Kiintymyksen ilmaisuja ei ole näkyvissä. Suukottelua, halauksia, hyväilyjä tai lämminsävyistä puhetta ei juuri ole. Aikuinen on tekemisissä lapsen kanssa vain silloin, kun se on aivan välttämätöntä. Aikuinen on psykologisesti lapsen ulottumattomissa ja etäinen. Emotionaalisen laiminlyönnin taustalla voi olla esim. huoltajan psyykinen sairaus.

9 Hylkääminen: Lapsi jätetään yksin ilman hoitojärjestelyjä ja valvontaa pitemmäksi ajaksi, mutta kyse ei ole yksin jättämisestä pelottelu- tai vahingoittamistarkoituksessa. Aikuinen jättää lapsen esim. kahdeksi päiväksi yksin eikä anna tietoja olinpaikastaan tai ei palaa takaisin. Lapsi jätetään hoitajan luokse yli kahdeksi vuorokaudeksi hoitajan tietämättä, milloin aikuinen palaa lasta hakemaan. Huoltaja kieltäytyy huoltajuudesta kokonaan.

4.2. Montako edellä olevassa luettelossa esitettyä laiminlyönnin muotoa asiakirjoissa mainitaan? _____

4.3. Minkä ikäisenä henkilöä on laiminlyöty? Rengasta tarvittaessa useampia vaihtoehtoja.

- 1 ikä 0-6 kk
- 2 ikä 7-11 kk
- 3 ikä 12-17 kk (1-1.5 v)
- 4 ikä 18-36 kk (1.5-3 v)
- 5 ikä 37-71 kk (3-5 v)
- 6 ikä 72-95 kk (6-7 v)
- 7 ikä 96-131 kk (8-10 v)
- 8 ikä 132-156 kk (11-13 v)
- 9 ikä > 156 kk (13+ v)
- 0 vaikea sanoa

4.4. Mitä henkilöön lapsena tai nuorena kohdistuneita laiminlyönnin muotoja asiakirjoissa mainitaan? Tässä kohdassa voidaan luetella myös muita kuin kohdassa 4.1. esitetyjä laiminlyönnin muotoja.

1 Asiakirjoissa mainitaan seuraavia muotoja

2 Asiakirjoissa ei mainita laiminlyönnin muotoja.

4.5. Kuka on laiminlyönyt henkilöä lapsena tai nuorena? Rengasta tarvittaessa useampia vaihtoehtoja.

- 1 biologinen äiti
- 2 biologinen isä
- 3 äitipuoli
- 4 isäpuoli
- 5 kasvatti- tai sijaisäiti
- 6 kasvatti- tai sijaisisä
- 7 muu sukulainen (kuka?)
- 8 hoitaja, ohjaaja, opettaja tms.
- 9 ystävä, tuttava, naapuri tms.
- 0 vieras, tuntemattomaksi jäänyt henkilö

4.6. Laiminlyönnin vakavuusaste. Arvioi vakavuus kaikkien käytettävissä olevien asiakirjojen perusteella kokonaisvaltaisesti. Rengasta jokin seuraavista vaihtoehdoista:

1 laiminlyönti on lievää, satunnaista, lyhytaikaista (esim. muutamia tunteja) eikä ilmeisesti vaaranna lapsen terveyttä tai turvallisuutta

2 laiminlyönti on toistuvaa ja voi vaarantaa lapsen turvallisuuden tai terveyden

3 laiminlyönti on toistuvaa, kestää pitempiä aikoja (esim. vuorokauden) ja vaarantaa selvästi lapsen turvallisuuden tai terveyden

4 laiminlyönti on vakavaa, toistuvaa, pitkäaikaista (esim. useita vuorokausia) ja voi vaarantaa lapsen hengen

5 laiminlyönti on äärimmäisen vakavaa, jatkuvaa ja lapsen hengen selvästi vaarantavaa

6 laiminlyönnin vakavuutta ei asiakirjojen perusteella voi arvioida

4.7. Muuta huomattavaa:

5. EROT VANHEMMISTA JA SJOITUKSET

5.1. Onko henkilöön kohdistunut lapsena tai nuorena seuraavia toimia (rengasta asiakirjoissa mainitut toimet):

1 sijoitus sijaiskotiin, ikä _____

2 adoptio, ikä _____

3 sijoitus lastenkotiin/perhekotiin, ikä _____ (paikka: _____)

4 sijoitus lastensuojelulaitokseen/nuorisokotiin/koulukotiin, ikä _____

(paikka: _____)

5 sijoitus sairaalahoitoon, ikä _____

(paikka: _____)

5.2. Muuta huomattavaa:

6. HENKILÖTIEDOT

Numero ____

Nimi _____

Henkilötunnus _____

Osoite _____

Syntymäpaikkakunta _____